

Η γέννηση της βιοπολιτικής ζωής

Εισαγωγή

Η παγκοσμιοποίηση της αγοράς, η δημιουργία θεσμών σε πλανητικό επίπεδο (τρομονόμοι, ενιαίο σύστημα εκπαίδευσης κτλ), το αυτοκρατορικό μοντέλο, η δημιουργία συνειδήσεων σε παγκόσμιο επίπεδο, το πέρασμα από την κοινωνία της πειθαρχίας στην κοινωνία του ελέγχου, η βιοεξουσία και η βιοπολιτική, η σημασία της διαφάνειας και της αθεατότητας είναι σημεία της σύγχρονης πραγματικότητας.

Με όσα θα αναφερθούν παρακάτω δε φιλοδοξούμε να εξαντλήσουμε διεξοδικά τις έννοιες που προαναφέραμε, ούτε διεκδικούμε το αλάθητο των απόψεων που παρατίθενται. Το έντυπο που κρατάτε στα χέρια σας είναι μια πρώτη προσπάθεια αποσαφήνισης κάποιων εννοιών με την επιθυμία να αποτελέσει την αρχή μιας ευρύτερης κριτικής και συζήτησης τόσο σχετικά με τα σύγχρονα μοντέλα εκμετάλλευσης και κυριαρχίας, όσο και με τις μορφές αντίστασης σ' αυτές.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

Περιεχόμενα

1. η αυτοκρατορία
Michael Hardt **σελ 1**
2. η αυτοκρατορία ανώτατο στάδιο του
ιμπεριαλισμού ή «κοινές λέξεις»
Toni Negri **σελ 7**
3. ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ- υπό σύσταση εξουσία
και διεθνικό κράτος
Thomas Atzert **σελ 14**
4. οι κοινωνίες του ελέγχου
Gilles Deleuze **σελ 32**
5. μερικές φορές τα σώματα επιστρέφουν
Judith Revel **σελ 40**
6. λεξιλόγιο νέας πολιτικής επιστήμης
Toni Negri **σελ 48**

Η Αυτοκρατορία είναι ένα καθεστώς απεριόριστης κυριαρχίας και τα διάφορα χαρακτηριστικά που αποδίδονται στην έννοια, προέρχονται απ' την απουσία ορίων. Στις αρχές της χιλιετίας η Αυτοκρατορία έχει προσλάβει για μας μια νέα σημασία. Από την άποψη της σύγχρονης παγκόσμιας τάξης –ήτοι των παγκόσμιων κυκλωμάτων της μεταφορντιστικής παραγωγής και προσταγής για την ανοικοδόμηση της παγκόσμιας αγοράς– μπορούμε να αναγνωρίσουμε ότι η έννοια της αυτοκρατορίας, καθώς έχει εξελιχθεί στην πορεία χιλιάδων χρόνων, υλοποιείται για πρώτη φορά μόνο σήμερα.

Η παρακμή της κυριαρχίας των κρατών- εθνών και η αυξανόμενη ανικανότητά τους να ρυθμίσουν τις οικονομικές και πολιτιστικές σχέσεις συνιστούν ένα από τα πρωταρχικά συμπτώματα της έλευσης της αυτοκρατορίας. Οι βασικοί συντελεστές της παραγωγής και της ανταλλαγής – νόμισμα, τεχνολογία, ανθρωπίνοι πόροι, εμπορεύματα – διασχίζουν ολοένα και ευκολότερα τα εθνικά σύνορα, ως εκ τούτου το κράτος - έθνος είναι λιγότερο ικανό να ρυθμίσει αυτές τις ροές και να επιβάλλει την εξουσία του. Επίσης τα κυρίαρχα κράτη – έθνη δεν μπορούν πια να θεωρούνται ως υπέρτατες και κυρίαρχες εξουσίες, ούτε προς το εσωτερικό ούτε προς το εξωτερικό των συνόρων τους.

Η κυριαρχία του κράτους-έθνους υπήρξε η βάση στήριξης των ιμπεριαλισμών που οι ευρωπαϊκές δυνάμεις άσκησαν κατά τη μοντέρνα εποχή. Τα εδαφικά σύνορα του έθνους οριοθετούσαν το κέντρο της εξουσίας από το οποίο ασκείτο η κυριαρχία απέναντι στα εξωτερικά, ξένα εδάφη, μέσω ενός συστήματος οδών και εμποδίων, που εναλλακτικά, ευνοούσαν ή δυσχέραιναν τις ροές της παραγωγής και της κυκλοφορίας. Ο ιμπεριαλισμός ήταν στην πραγματικότητα μια επέκταση της κυριαρχίας των

ευρωπαϊκών κρατών-εθνών πέρα από τα ίδια τους τα σύνορα.

Σαν Αυτοκρατορία, λοιπόν, πρέπει να εννοούμε κάτι καθ' ολοκληρίαν διαφορετικό σε σχέση με τον «ιμπεριαλισμό». Αντίθετα με τον τελευταίο, αυτή δεν εγκαθιστά ένα εδαφικό κέντρο εξουσίας και δε στηρίζεται σε σταθερά σύνορα ή εμπόδια. Είναι ένας *αποκεντρωμένος* και *απεδαφικοποιητικός* μηχανισμός κυριαρχίας, ο οποίος προοδευτικά ενσωματώνει ολόκληρο τον κόσμο στο εσωτερικό των ανοικτών και υπό διεύρυνση συνόρων του. Μ' άλλα λόγια, ενώ ο ιμπεριαλισμός κυβερνά μέσω της επιβολής ορίων και του διαλεκτικού παιχνιδιού της εξουσίας μεταξύ των δύο πλευρών των συνόρων, η Αυτοκρατορία είναι ο τύπος της απεριόριστης κυριαρχίας.

Και οι αρχαίες αυτοκρατορίες ήταν γνωστές και φημισμένες για την απεριόριστη κυριαρχία τους. Ο Έλληνας ρήτορας Αίλιος Αριστείδης παραδείγματος χάριν, επισκεπτόμενος την αυτοκρατορική Ρώμη το 2^ο μ..Χ. αιώνα, κατάλαβε ότι η άπειρη (ή απεριόριστη) ικανότητα επέκτασης των εξουσιών της Αυτοκρατορίας ήταν αυτό που θεμελίωνε την απόλυτη κυριαρχία. Ο Αριστείδης υποστήριξε ότι απ' τη στιγμή που η ρωμαϊκή αυτοκρατορία δεν έχει μόνιμα όρια, καμιά άλλη εξουσία δεν θα μπορούσε να της περιορίσει ή να της μειώσει την εξουσία. Κάθε υπαρκτή ιστορική αυτοκρατορία θα προσπαθήσει να πετύχει μια απεριόριστη κυριαρχία και μια απόλυτη εξουσία που συνεπάγεται η ίδια η ιδέα της Αυτοκρατορίας, αλλά μέχρι τώρα καμιά δεν πραγματοποιεί αυτή την ιδέα.

Μπορούμε ν' αναγνωρίσουμε τον απεριόριστο χαρακτήρα της αυτοκρατορικής κυριαρχίας από τέσσερις διαφορετικές απόψεις. Κατά πρώτο λόγο η έννοια της Αυτοκρατορίας υπονοεί ένα καθεστώς που περιλαμβάνει την ολότητα του χώρου, δηλαδή αυτό που κυβερνά ολόκληρο τον «πολιτισμένο» κόσμο. Κανένα εδαφικό όριο δεν περιορίζει την κυριαρχία του.

Ίσως, η παγκόσμια καπιταλιστική αγορά είναι η πιο σαφής εικόνα αυτής της χωρικής ολότητας. Όπως προέβλεψαν ο Μαρξ κι' ο Ένγκελς, τα καπιταλιστικά εμπορεύματα «ρίχνουν οποιοδήποτε σινικό τείχος» σήμερα δεν υπάρχουν απόλυτα και καθορισμένα εμπόδια που να δυσκολεύουν την κυκλοφορία σ' ολόκληρη τη γη. Εξίσου σημαντικά είναι τα παγκόσμια κυκλώματα της παραγωγής και της προσταγής. Δεν υπάρχει τίποτα το «εξωτερικό» στο κεφάλαιο, μόνο σχέσεις ιεραρχίας και εκμετάλλευσης στο εσωτερικό της κυριαρχίας του. Αυτή η χωρική ολότητα, περιβαλλόμενη από τις σχέσεις παραγωγής και ανταλλαγής του σύγχρονου καπιταλισμού, μπορεί να χρησιμεύσει ως σημείο αφετηρίας για να κατανοήσουμε την ολότητα των σχέσεων προσταγής και ελέγχου που συνιστούν την ίδια την Αυτοκρατορία.

Κατά δεύτερο λόγο, η έννοια της Αυτοκρατορίας παρουσιάζεται όχι σαν ένα ιστορικά καθορισμένο καθεστώς, αποτέλεσμα κατάκτησης, αλλά μάλλον σαν μια τάξη που τω όντι αναστέλλει την ιστορία και ως εκ τούτου σταθεροποιεί μια για πάντα την παρούσα κατάσταση των πραγμάτων. Στην προοπτική της Αυτοκρατορίας, αυτός είναι ο τρόπος με τον οποίο τα πράγματα υπήρχαν και θα υπάρχουν. Τα ιστορικά καθεστώτα είναι πάντοτε μερικά, με την έννοια ότι αυτά είναι απλώς μέρη μιας πιο πλατειάς κίνησης της ιστορίας. Γι' αυτό η Αυτοκρατορία παρουσιάζει την κυριαρχία της όχι σε μια μεταβατική φάση στο πλαίσιο της κίνησης της ιστορίας, αλλά σαν ένα καθεστώς χωρίς χρονικά όρια και σαν τέτοιο εξωτερικό ως προς την ιστορία. Δεν πρέπει να μας ξαφνιάζει ότι συζητήσεις γύρω από το «τέλος της ιστορίας» αναπτύχθηκαν σε μια στιγμή κατά την οποία πραγματώνεται η Αυτοκρατορία.

Για μια ακόμα φορά, το κεφάλαιο και η καπιταλιστική ιδεολογία μας βοηθούν να καταλάβουμε τη χρονικά άπειρη φύση της Αυτοκρατορίας. Μια από τις όψεις της πολιτικής

οικονομίας που ο Μαρξ υπέβαλλε σε δριμυία κριτική, ήταν η τάση να παρουσιάζεται το κεφάλαιο σαν μια ερμηνευτική κατηγορία που ξεκινά από το παρελθόν(ακόμα και οι αρχαίοι Έλληνες ήταν καπιταλιστές!) και φτάνει μέχρι την αιωνιότητα. Οφείλουμε αντιθέτως να αναγνωρίσουμε-επέμενε ο Μαρξ-ότι ο καπιταλισμός είναι ένας τρόπος παραγωγής ιστορικός και μεταβατικός. Κατά τον ίδιο τρόπο, θα ήταν χρήσιμο να δείξουμε την ιστορική και μεταβατική χρήση της Αυτοκρατορίας, αλλά μόνο αφού πρώτα αναγνωρίσουμε ότι αυτή, όπως το κεφάλαιο, χρειάζεται να παρουσιάζεται σαν αιώνια.

Κατά τρίτο λόγο, η κυριαρχία της Αυτοκρατορίας επιδρά σε όλες τις βαθμίδες της κοινωνικής τάξης και φτάνει μέχρι τα βάθη του κοινωνικού κόσμου. Η Αυτοκρατορία δεν κυβερνά μόνο ένα έδαφος κι έναν πληθυσμό, αλλά δημιουργεί και τον ίδιο τον κόσμο στον οποίο εγκαθίσταται. Όχι μόνο ρυθμίζει τις ανθρώπινες αλληλεπιδράσεις, αλλά προσπαθεί και να επεκτείνει την άμεση κυριαρχία της επί της ανθρώπινης φύσης. Τη στιγμή κατά την οποία η αυτοκρατορική κυριαρχία έχει επεκταθεί ως προς τη χωρική ολότητα, η διαφορά μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής σφαίρας τείνει να εξαφανιστεί. Οδηγούμαστε στο σημείο στο οποίο δεν υπάρχει κοινωνικό πλαίσιο που να είναι «εξωτερικό» ως προς την αυτοκρατορική εξουσία - ούτε η σφαίρα των προσωπικών σχέσεων, ούτε η σφαίρα των οικογενειακών σχέσεων. Ο στόχος της αυτοκρατορικής κυριαρχίας είναι η κοινωνική ζωή στο σύνολό της, η Αυτοκρατορία παρουσιάζεται σαν η παραδειγματική μορφή της βιοεξουσίας. Μ' αυτή την έννοια, η συζήτηση για τα ανθρώπινα δικαιώματα γίνεται αναγκαία στην αυτοκρατορική ιδεολογία, αλλά με μια μορφή πραγματικά εξαθλιωμένα, χωρίς να περιλαμβάνει τα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα. Στην αυτοκρατορική οπτική, ο στόχος των ανθρώπινων δικαιωμάτων είναι ο ίδιος ο έλεγχος: η ζωή στην πιο στοιχειώδη και ουσιαστική μορφή της. Δανειζόμενοι έναν ισχυρισμό του Μισέλ

Φουκώ, μπορούμε να πούμε ότι αυτό που διακυβεύεται με την αυτοκρατορική εξουσία, είναι η ίδια η ζωή.

Κατά τέταρτο και τελευταίο λόγο, παρόλο που η αυτοκρατορική πρακτική στάζει αίμα, η ιδέα της Αυτοκρατορίας καθαγιάζει πάντοτε την ειρήνη - μια ειρήνη διαρκή και οικουμενική, πέρα από την ιστορία. Τελικά για την αυτοκρατορική εξουσία, ο πόλεμος συνιστά ένα κοινωνικό όριο και μια άρνηση που συνεπάγεται η απολυτότητα της κυριαρχίας της. Εφόσον δεν υπάρχει τίποτα «εξωτερικό» ως προς την αυτοκρατορική εξουσία, δεν μπορεί να διεξάγει έναν πόλεμο εναντίον ενός εξωτερικού εχθρού, μπορούν μόνο να υπάρχουν εσωτερικές διαμάχες. Όλες οι στρατιωτικές ενέργειες, ως εκ τούτου, ακόμα κι εκείνες που παραδοσιακά γίνονται κατανοητές σαν επεμβάσεις στις εσωτερικές υποθέσεις και στο έδαφος κυρίαρχων κρατών, παρομοιάζονται με αστυνομικές επιχειρήσεις, από τη στιγμή που παρουσιάζονται να είναι εσωτερικές στο χώρο της αυτοκρατορικής κυριαρχίας. Υπό την Αυτοκρατορία, οι διάφορες στρατιωτικές φιγούρες, από το στρατηγό μέχρι τον απλό στρατιώτη, μετασχηματίζονται σε αστυφύλακες επιφορτισμένοι να περιφρουρούν την ειρήνη. Η ειρήνη είναι έτσι η παράδοξη «αρετή» της Αυτοκρατορίας.

Το ότι η Αυτοκρατορία δεν έχει εξωτερικά όρια, ότι σ' αυτή τίποτα δεν είναι εξωτερικό, έχει και μερικές άλλες συνέπειες για την εσωτερική της ισορροπία και τη σύστασή της. Σύμφωνα με την παραδοσιακή οπτική της αυτοκρατορικής ιδεολογίας, η Αυτοκρατορία κυβερνά κατά τρόπο ίσο όλους τους υπηκόους της, παντού και πάντα. Μ' αυτή την έννοια δεν υπάρχουν εσωτερικές διαιρέσεις ή όρια στην κυριαρχία της. Φυσιολογικά, στην πράξη η αυτοκρατορική κυριαρχία δεν αντιμετωπίζει με *ίσο* τρόπο τους πάντες, είναι πιο σωστό να πούμε ότι η αυτοκρατορική κυριαρχία αναγνωρίζει μόνο διαφορές επιπέδου μεταξύ των πληθυσμών της, όχι ως προς τη φύση.

Η καλύτερη απεικόνιση αυτής της έλλειψης εγκαθιδρυμένων διαιρέσεων στο εσωτερικό του πληθυσμού της είναι η ρευστή και υβριδική αίσθηση της ταυτότητας. Σε αντίθεση με περιορισμένες μορφές κυριαρχίας, η Αυτοκρατορία δεν έχει καμία αίσθηση του Ξένου ή του Άλλου και συνεπώς μιας πραγματικής και ουσιαστικής ταυτότητας. Η Αυτοκρατορία δεν αποκλείει κανέναν, οφείλει αντιθέτως να ενσωματώνει τους πάντες στο επεκτατικό καθεστώς της. Οι αυτοκρατορικές ταυτότητες είναι απλώς μιγάδες και υβριδικές, διαφοροποιημένες σε αναλογία και επίπεδο. Μ' αυτή την έννοια η Αυτοκρατορία είναι ένα οριστικό "melting pot".

Ο υβριδικός και ρευστός χαρακτήρας του αυτοκρατορικού πληθυσμού, καθορίζει εξίσου τη σύσταση της Αυτοκρατορίας. Δεν υπάρχει ξεχωριστός τύπος της εξουσίας σ' αυτή, αλλά μια απροσδιόριστη πολλαπλότητα εξουσιών. Αυτό δεν πρέπει να μας οδηγήσει να πιστέψουμε ότι η αυτοκρατορική εξουσία είναι αδιάφορη και ασυνάρτητη. Ενδείκνυται περισσότερο-ακολουθώντας τον Πολύβιο, έναν άλλο θαυμαστή της Ρώμης- να σκεφτούμε την αυτοκρατορική εξουσία με όρους μιας μεικτής σύστασης. Η μεικτή αυτοκρατορική σύσταση, συμπυκνώνει σ' ένα μοναδικό καθεστώς τις τρεις θεμελιώδεις μορφές της κυβέρνησης- μοναρχία, αριστοκρατία, δημοκρατία- και τις κάνει να συνλειτουργούν.

Σήμερα, μερικές φορές μοιάζει λες κι ο κόσμος κυβερνάται από μια μόνο μορφή μοναρχικής εξουσίας, που κυριαρχεί στον κόσμο. Κατά τη διάρκεια των πρόσφατων πολέμων στον Περσικό κόλπο και στο Κόσοβο, παραδείγματος χάριν, φαινόταν λες και το πεντάγωνο ήταν μια παγκόσμια κυριαρχική δύναμη, άλλες στιγμές το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο μοιάζει να ελέγχει αποκλειστικά τις παγκόσμιες υποθέσεις. Από μια άλλη οπτική, αντιθέτως, μοιάζει λες και οι αριστοκρατικές δυνάμεις κυριαρχούν στον κόσμο.

Σ' αυτή την περίπτωση η εξουσία δε βρίσκεται στα χέρια ενός αλλά σε μια περιορισμένη ομάδα της ελίτ. Μ' αυτή την έννοια είναι αριστοκρατικές οι διεθνικές επιχειρήσεις, όπως, συχνά, τα κράτη-έθνη. Τελικά είναι οι «δημοκρατικές» δυνάμεις που επιδιώκουν να εκπροσωπήσουν το λαό. Τα κράτη-έθνη, συχνά εκπληρώνουν αυτό το ρόλο ακόμη και στην παγκόσμια σκηνή αλλά, στην Αυτοκρατορία οι πιο ενδιαφέρουσες και σύνθετες δημοκρατικές δυνάμεις είναι τα Μ.Μ.Ε. και οι διάφορες μη κυβερνητικές οργανώσεις.

Το μεγάλο πλεονέκτημα μιας θεωρίας της μεικτής σύστασης είναι ότι μας επιτρέπει να αναγνωρίσουμε όλες αυτές τις εξουσίες μέσα σε μια συμπαγή παγκόσμια σύσταση, χωρίς να μας υποχρεώνει να τις ερμηνεύσουμε σαν να ήταν ομοιόμορφες ή ομόφωνες. Μια θεωρία της μεικτής σύστασης εντοπίζει τη διαφορά στο εσωτερικό της σύστασης και λαμβάνει υπόψιν τις διαφορές της εξουσίας μέσα στο πλαίσιο μιας ξεχωριστής και συμπαγούς τάξης. Η πρόκληση την οποία πρέπει να αντιμετωπίσει η σύγχρονη ιδέα της Αυτοκρατορίας σα μεικτή σύσταση, συνίσταται στην αποκάλυψη του τι είναι οι διαφορετικές εξουσίες, πως αυτές αλληλεπιδρούν, διαπραγματεύονται, κυριαρχούν ή μία επί της άλλης, συμφωνώντας ή διαφωνώντας. Ιδού το πραγματικό καθήκον για μια θεωρία της Αυτοκρατορίας.

του Michael Hardt

Το κείμενο του Μ. Hardt περιλαμβάνεται στο βιβλίο Το Μεταφορντιστικό Λεξικό

Η «αυτοκρατορία» , ανώτατο στάδιο του ιμπεριαλισμού

Δυο θεμελιώδεις ιδέες βρίσκονται στη βάση της «Αυτοκρατορίας» , του βιβλίου που έγραψα μαζί με τον Michael Hardt, στο διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ του πόλεμου στον Κόλπο και του πόλεμου στο Κόσοβο:

Η πρώτη είναι ότι δεν υπάρχει παγκόσμια αγορά (με την έννοια που χρησιμοποιείται μετά την πτώση του τείχους του Βερολίνου, δηλαδή όχι μόνο ως μακροοικονομικό μοντέλο, αλλά ως πολιτική κατηγορία) χωρίς μια μορφή νομικής διάρθρωσης, και ότι αυτή η νομική τάξη δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς μια εξουσία, η οποία να εγγυάται την αποτελεσματικότητά της.

«Κοινές λέξεις»

Η δεύτερη είναι ότι η νομική τάξη της παγκόσμιας αγοράς (την οποία ονομάζουμε «αυτοκρατορική») δεν υποδηλώνει απλά μια νέα μορφή υπέρτατης εξουσίας την οποία τείνει να οργανώσει : καταγράφει επίσης και δυνάμεις ζωής και ανυποταγής, παραγωγικές δυνάμεις και δυνάμεις της πάλης των τάξεων οι οποίες είναι νέες.

Από την εποχή της πτώσης του τείχους του Βερολίνου, η διεθνής πολιτική εμπειρία επιβεβαίωσε σε μεγάλο βαθμό αυτή την υπόθεση.

Έφτασε λοιπόν η στιγμή να ανοίξει μια πραγματική συζήτηση και να επαληθευτούν με πειραματικό τρόπο οι έννοιες (ακόμα καλύτερα : «οι κοινές λέξεις») που προτείνουμε, ώστε να ανανεωθεί η πολιτική και νομική επιστήμη με βάση τη νέα οργάνωση της παγκόσμιας εξουσίας.

Πρέπει να είναι κανείς τρελός για να αρνηθεί ότι υπάρχει αυτή τη στιγμή μια παγκόσμια αγορά. Μια περιπλάνηση στο Internet αρκεί για να πεισθούμε ότι αυτή η παγκόσμια διάσταση της αγοράς δεν αντιπροσωπεύει μόνο μια μορφή που πηγάζει από την συνείδηση, ή ακόμα τον ορίζοντα μιας μακράς

πρακτικής της φαντασίας (όπως μας διηγείται ο Φερνάν Μπροντέλ σχετικά με το τέλος της αναγέννησης), αλλά μάλλον μια σημερινή οργάνωση. Ακόμα περισσότερο μια νέα τάξη.

Η παγκόσμια αγορά ενοποιείται πολιτικά γύρω από αυτά που ανέκαθεν θεωρούνταν γνωρίσματα της κυριαρχίας : δηλαδή τον στρατό, τις νομικές, τις επικοινωνιακές, τις πολιτισμικές και τις γλωσσικές εξουσίες. Η στρατιωτική εξουσία συνίσταται στο γεγονός ότι μια μόνο αρχή κατέχει ολόκληρη την πανοπλία των εξοπλισμών, συμπεριλαμβανόμενων και των πυρηνικών. Η νομισματική εξουσία στηρίζεται στην ύπαρξη ενός ηγεμονικού νομίσματος στο οποίο είναι υποταγμένος ο διαφοροποιημένος κόσμος των χρηματαγορών. Η επικοινωνιακή πολιτική μεταφράζεται με τον θρίαμβο ενός και μόνο πολιτισμικού μοντέλου και τελικά μιας και μόνο οικουμενικής γλώσσας. Αυτός ο μηχανισμός είναι υπερεθνικός, παγκόσμιος, απόλυτος, τον ονομάζουμε «**Αυτοκρατορία**».

Πρέπει ακόμα να διακρίνουμε αυτή τη μορφή «αυτοκρατορικής» διακυβέρνησης από αυτό που ονομάζουμε «ιμπεριαλισμός»

Με αυτόν τον όρο εννοούμε την εξάπλωση του κράτους – έθνους πέρα από τα σύνορα του, τη δημιουργία αποικιακών σχέσεων (οι οποίες συχνά καλύπτονταν με τον μανδύα του εκσυγχρονισμού) σε βάρος λαών οι οποίοι μέχρι τότε ήταν ξένοι με την ευρωκεντρική διαδικασία του καπιταλιστικού πολιτισμού, αλλά επίσης την κρατική, στρατιωτική και οικονομική, πολιτιστική ακόμη και ρατσιστική επιθετικότητα των ισχυρών χωρών απέναντι στις φτωχές χώρες.

Στη σημερινή αυτοκρατορική φάση, δεν υπάρχει πια ιμπεριαλισμός ή όταν επιβιώνει – πρόκειται για ένα μεταβατικό φαινόμενο προς την κυκλοφορία των αξιών και εξουσιών στο επίπεδο της Αυτοκρατορίας. Κατά τον ίδιο τρόπο, δεν υπάρχει πια κράτος-έθνος : στερείται τα τρία ουσιαστά χαρακτηριστικά της κυριαρχίας –στρατιωτική, πολιτική, πολιτιστική- τα

οποία απορροφήθηκαν ή αντικαταστάθηκαν από τις κεντρικές εξουσίες της Αυτοκρατορίας.

Με αυτόν τον τρόπο, η υποταγή των πρώην αποικιακών χωρών στα ιμπεριαλιστικά κράτη-έθνη, καθώς επίσης και η ιμπεριαλιστική ιεραρχία των ηπείρων και των εθνών, εξαφανίζονται ή φθίνουν: τα πάντα αναδιοργανώνονται σε συνάρτηση με το νέο ενωτικό ορίζοντα της Αυτοκρατορίας.

Γιατί όμως να ονομάσουμε «Αυτοκρατορία» (επιμένοντας στην πρωτοτυπία της νομικής διατύπωσης που συνεπάγεται ο όρος) αυτό που θα μπορούσε απλώς να θεωρηθεί ως αμερικανικός ιμπεριαλισμός την περίοδο μετά την πτώση του τείχους;

Σε αυτό το σημείο, η απάντησή μας είναι ξεκάθαρη αντίθετα με όσα υποστηρίζουν οι τελευταίοι οπαδοί του εθνικισμού, η Αυτοκρατορία δεν είναι αμερικανική –άλλωστε, στην ιστορία τους οι Ηνωμένες Πολιτείες υπήρξαν πολύ λιγότερο ιμπεριαλιστές απ'ότι οι Βρετανοί, οι Γάλλοι, οι Ρώσοι ή οι Ολλανδοί.

Όχι, η Αυτοκρατορία είναι απλώς καπιταλιστική: είναι η τάξη του «συλλογικού κεφαλαίου», αυτής της δύναμης που κέρδισε τον εμφύλιο πόλεμο του εικοστού αιώνα !

Το να μάχεται κανείς ενάντια στην Αυτοκρατορία στο όνομα του κράτους-έθνους φανερώνει συνεπώς μια απόλυτη έλλειψη κατανόησης της πραγματικότητας της υπερεθνικής διοίκησης, της αυτοκρατορικής φυσιογνωμίας της και της ταξικής φύσης της: πρόκειται για μια απάτη.

Στην Αυτοκρατορία του «συλλογικού κεφαλαίου» συμμετέχουν εξίσου οι αμερικανοί καπιταλιστές και οι ευρωπαίοι ομόλογοί τους, τόσο εκείνοι που οικοδομούν την περιουσία τους πάνω στην ρωσική διαφθορά όσο και εκείνοι από τον αραβικό κόσμο, την Ασία ή την Αφρική που έχουν τη δυνατότητα να στείλουν τα παιδιά τους στο Χάρβαρντ και τα χρήματα τους στη Wall Street .

Βέβαια, οι αμερικανικές αρχές δεν θα μπορούσαν να αρνηθούν την ευθύνη της αυτοκρατορικής διακυβέρνησης. Ο Michael Hard κι εγώ πιστεύουμε ωστόσο, ότι αυτό δεν είναι τόσο κατηγορηματικό. Η ίδια η διαμόρφωση των αμερικανικών ελίτ εξαρτάται στο εξής σε μεγάλο βαθμό από την πολυεθνική δομή της εξουσίας.

Η «μοναρχική» εξουσία της αμερικανικής προεδρίας υφίσταται την επιρροή της «αριστοκρατικής» εξουσίας των μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων, με χρηματοοικονομικό και παραγωγικό χαρακτήρα, ενώ ταυτόχρονα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την πίεση των φτωχών χωρών και τη «δημαγωγική» λειτουργία των οργανώσεων των εργαζόμενων, με λίγα λόγια την «δημοκρατική» εξουσία όσων εκπροσωπούν αυτούς που υφίστανται την εκμετάλλευση και του αποκλεισμένου.

Έτσι, επανασεναρροποιείται ένας ορισμός της αυτοκρατορικής εξουσίας «σύμφωνα με τον Πολύβιο», ο οποίος θα έδινε στο αμερικανικό σύνταγμα την εξάπλωση που θα του επέτρεπε να αναπτύξει σε παγκόσμια κλίμακα ένα πλήθος λειτουργιών διακυβέρνησης και να ενσωματώσει στις δικές του δυναμικές την οικοδόμηση ενός παγκόσμιου δημόσιου χώρου.

Το περίφημο «τέλος της ιστορίας» συνίσταται ακριβώς σε αυτή την ισορροπία των βασιλικών, αριστοκρατικών και δημοκρατικών λειτουργιών η οποία ορίζεται από ένα αμερικανικό σύνταγμα που διευρύνεται με αυτοκρατορικό τρόπο στη παγκόσμια αγορά.

Στη πραγματικότητα, πολλές από τις κυρίαρχες αξιώσεις της Αυτοκρατορίας είναι τελείως μάταιες. Αυτό δεν εμποδίζει ωστόσο τη νομική, πολιτική και κυρίαρχη τάξη της να είναι αναμφίβολα αποτελεσματικότερη –και φυσικά πιο ολοκληρωτική– από ότι οι μορφές διακυβέρνησης που προηγήθηκαν.

Γιατί ριζώνει σταδιακά σε όλες τις περιοχές του κόσμου, χρησιμοποιώντας την οικονομική και χρηματοοικονομική ενοποίηση ως εξουσιαστικό

εργαλείο του αυτοκρατορικού δικαίου. Ακόμα χειρότερα, ενισχύει τον έλεγχο σε όλες τις πλευρές της ζωής.

Γι' αυτό υπογραμμίζουμε τη νέα «βιοπολιτική» ιδιότητα της αυτοκρατορικής εξουσίας, με το γεγονός που σηματοδότησε την έκφανση της, δηλαδή το πέρασμα από μια φορντική οργάνωση της εργασίας σε μια μεταφορντική οργάνωση, και από το βιοτεχνικό τρόπο παραγωγής σε ευρύτερες μορφές αξιοποίησης (και εκμεταλλεύσεις) : σε κοινωνικές, άυλες μορφές, μορφές που πολιορκούν την ζωή στις πνευματικές και συναισθηματικές αρθρώσεις της, το χρόνο αναπαραγωγής, τις μεταναστεύσεις των φτωχών από ήπειρο σε ήπειρο ... Η Αυτοκρατορία οικοδομεί μια βιοπολιτική τάξη, γιατί η παραγωγή έχει γίνει βιοπολιτική!

Με άλλα λόγια, ενώ το κράτος-έθνος χρησιμοποιεί πειθαρχικούς μηχανισμούς για να οργανώσει την άσκηση της εξουσίας και τις δυναμικές της συναίνεσης, δημιουργώντας έτσι ταυτόχρονα μια ορισμένη κοινωνική παραγωγική ενσωμάτωση και τα κατάλληλα πρότυπα της έννοιας του πολίτη, η Αυτοκρατορία αναπτύσσει μηχανισμούς ελέγχου που πολιορκούν όλες τις όψεις της ζωής και ανασυνθέτουν μέσα από παραγωγικά σχήματα και σχήματα της έννοιας του πολίτη που αντιστοιχούν στην ολοκληρωτική χειραγώγηση των δραστηριοτήτων, του περιβάλλοντος, των κοινωνικών και πολιτιστικών σχέσεων κλπ

Η μεταφορά της παραγωγικής δραστηριότητας σε άλλη χώρα αποτελεί κίνητρο για την κοινωνική κινητικότητα και ευελιξία. Αυξάνει επίσης την πυραμιδοειδή δομή της εξουσίας και το συνολικό έλεγχο της ενεργοποίησης των κοινωνιών αυτών.

Αυτή η διαδικασία φαίνεται στο εξής μη αναστρέψιμη, είτε πρόκειται για το πέρασμα από τα έθνη στην Αυτοκρατορία, είτε για τη μεταφορά της παραγωγής του πλούτου από τα εργοστάσια στην κοινωνία και από την εργασία στην επικοινωνία, ή

ακόμα από την εξέλιξη των πειθαρχικών τρόπων διακυβέρνησης προς τις διαδικασίες ελέγχου.

του Τόνι Νέγκρι

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

υπό σύσταση εξουσία και διεθνικό κράτος

Μια ανάλυση της κυρίαρχης τάξης / Michael Hardt και Toni Negri

Οι διεθνείς σχέσεις της εξουσίας, που απερίσκεπτα καλούνται παγκοσμιοποίηση, απαιτούν την αναθεώρηση των κριτικών εργαλείων που είχαν αναπτυχθεί σε σχέση με την αποικιοκρατία και τον ιμπεριαλισμό σαν ιστορικές μορφές. Οι αλλαγές της παραγωγής και της κοινωνίας, ο μετασχηματισμός του κράτους-έθνους, ο καινούριος σχηματισμός της εξουσίας και οι προοπτικές της αντίστασης ενάντια στα παραπάνω, είναι τα θέματα που εξετάζονται στο βιβλίο "Η Αυτοκρατορία". Μέσα σ' αυτό ο M. Hardt και ο T. Negri εκλαμβάνουν την διαμόρφωση της νέας «αυτοκρατορικής» παγκόσμιας τάξης, ως σημείο αφετηρίας ώστε να φανερώσουν τις συνθήκες της Κομμουνιστικής υπέρβασής τους.

Η παραδειγματική αλλαγή στην διαδικασία της παραγωγής, μέχρι την μετατροπή της σε δίκτυο, έδωσε ώθηση στην επέκταση της εξουσίας των διεθνικών. Το νέο είδος σχέσεων, έξω από τα παραδοσιακά όρια των κρατών-εθνών, επισύρει το βλέμμα στο κεφάλαιο και στο κράτος, σ' αυτή την παλιά ιστορία της πάλης για την εξουσία. Η ιστορία αυτής της διαμάχης μπορεί να γίνει εύκολα παρεξηγήσιμη. Παρά την ύπαρξη κάποιων μόνιμων αντιθέσεων ανάμεσα στο κράτος και τους καπιταλιστές, η σχέση τους αποτελεί μια αληθινή σύγκρουση μόνον όταν – και σε αυτό συντρέχει η παρεξήγηση – αναφερόμαστε στους καπιταλιστές ως μεμονωμένα άτομα.

Ο Μαρξ και ο Ένγκελς περιγράφουν το κράτος σαν το εκτελεστικό όργανο, το οποίο οργανώνει τα συμφέροντα των καπιταλιστών. Η δράση του κράτους, ακόμα και όταν έρχεται σε αντίθεση με τα άμεσα συμφέροντα μεμονωμένων καπιταλιστών, βρίσκεται σε συμφωνία με τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα των καπιταλιστών στο σύνολο τους, δηλαδή του κοινωνικού κεφαλαίου συνολικά. Ο

ενδοκαπιταλιστικός ανταγωνισμός (αυτό το επιχείρημα), δεν εγγυάται την ευημερία του καπιταλισμού στο σύνολό του, επειδή το άμεσο εγωϊστικό κυνήγι του κέρδους είναι κατά βάση κοντόφθαλμο. Σε σύγκριση με αυτό το κράτος προσωποποιεί την διορατικότητα που διαμεσολαβεί στα συμφέροντα των μεμονωμένων καπιταλιστών και τα αντισταθμίζει προς το γενικότερο συμφέρον του Κεφαλαίου. Ωστόσο οι καπιταλιστές ανταγωνίζονται την κρατική εξουσία, αν και το κράτος ενεργεί προς το γενικότερο συμφέρον τους. Αυτή η σύγκρουση, θεωρούμενη από την σκοπιά του κοινωνικού κεφαλαίου, καθίσταται πράγματι μια ευτυχής και παραγωγική διαλεκτική.

- Διεθνική Κυριαρχία

Η διαλεκτική του κράτους και του κεφαλαίου έχει εμφανίσει, κατά τις διαφορετικές φάσεις της καπιταλιστικής εξέλιξης, διάφορες ιδιαιτερότητες. Μια γενική και επί τροχάδην αναδρομή μπορεί να βοηθήσει, στην προβληματική τουλάχιστον των θεμελιακών χαρακτηριστικών αυτής της δυναμικής. Κατά τον 18^ο και 19^ο αιώνα, όταν ο καπιταλισμός ολοκλήρωσε την εγκαθίδρυσή του στην Ευρώπη, το κράτος είχε την ανάγκη μόνο περιορισμένων μέσων ανάμιξης ώστε να διαχειρίζεται τις υποθέσεις του κοινωνικού ολικού κεφαλαίου. Αυτή η περίοδος θεωρείται αναδρομικά (και κάπως άστοχα) σαν ο "Χρυσός Αιώνας" του ευρωπαϊκού καπιταλισμού και χαρακτηρίζεται από τις ελεύθερες συναλλαγές. Έξω από τα όρια των ευρωπαϊκών κρατών-εθνών αυτής της περιόδου, δηλ. πριν την ολοκληρωμένη εγκαθίδρυση εκτεταμένων αποικιοκρατικών διοικήσεων, τα ευρωπαϊκά κεφάλαια επιχειρούσαν με ακόμα λιγότερους περιορισμούς. Οι καπιταλιστικές εμπορικές εταιρίες ήταν σε μεγάλο βαθμό κυρίαρχες στις αποικιοκρατούμενες ή προ-αποικιοκρατούμενες ζώνες, εγκαθιστώντας το δικό

τους «μονοπώλιο της βίας», την δική τους αστυνομία και την δική τους δικαιοδοσία.

Η "Ολλανδική Ενωμένη Εταιρία Ανατολικών Ινδιών" (VOC) π.χ. κυβερνούσε, τις από την ίδια εκμεταλλευόμενες, περιοχές στην Ιάβα μέχρι το τέλος του 18^{ου} αιώνα. Ακόμα και μετά την διάλυση της nos το έτος 1800, παρέμεινε η εξουσία του κεφαλαίου σχετικά ελεύθερη από κρατικές παρεμβάσεις και έλεγχο. Η κατάσταση των καπιταλιστικών εμπορικών εταιριών στις βρετανικές νοτιοασιατικές και αφρικανικές αποικίες ήταν κατά βάση η ίδια. Η κυριαρχία της Εταιρίας Ανατολικών Ινδιών (EIC) διήρκεσε μέχρι την ψήφιση του «νόμου για τις Ανατολικές Ινδίες», το 1858, που υπήγαγε την EIC κάτω από την κυριαρχία του στέμματος της βασίλισσας, ενώ η ελεύθερη εξουσία των τυχοδιωκτικών καπιταλιστικών εταιριών και των επιχειρηματιών-τυχοδιωκτών στην νότια Αφρική κράτησε το λιγότερο μέχρι το τέλος του 19^{ου} αιώνα.

- Κράτος-έθνος και μονοπωλιακό κεφάλαιο

Αυτή η περίοδος παρουσιάζει το χαρακτηριστικό της περιορισμένης κρατικής παρέμβασης, τόσο στην Ευρώπη όσο και στις υπερπόντιες κτήσεις. Στο εσωτερικό των ευρωπαϊκών κρατών-εθνών εκτελείται η διακυβέρνηση των μεμονωμένων κεφαλαίων (προς το δικό τους συμφέρον) χωρίς μεγάλες συγκρούσεις, ενώ στα αποικιοκρατούμενα εδάφη ήταν ούτως ή άλλως πρακτικά κυρίαρχοι. Η σχέση ανάμεσα στο κεφάλαιο και το κράτος άλλαζε σιγά-σιγά κατά τον 19^{ου} και την αρχή του 20^{ου} αιώνα, καθώς η καπιταλιστική εξέλιξη απειλούνταν αυξανόμενα από κτίσεις. Στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ σχηματίστηκαν Ανώνυμες Εταιρίες, Τραστ και Καρτέλ που εγκαθίδρυσαν οιωνοί (φαινομενικά) μονοπώλια σε συγκεκριμένους βιομηχανικούς κλάδους ή σε ιδιαίτερους τομείς κάποιων κλάδων, πέραν των συνόρων των κρατών εθνών. Η περίοδος των μονοπωλίων σήμαινε μια άμεση απειλή για την

ευημερία του καπιταλισμού, επειδή τα μονοπώλια υπέσκαπταν τον ανταγωνισμό ανάμεσα στα κεφάλαια, που ήταν ζωτικό ελιξίριο του συστήματος. Ο σχηματισμός μονοπωλίων και οιωνοί-μονοπωλίων υπονόμει ταυτόχρονα και την ικανότητα δράσης του κράτους. Οι τεράστιες κεφαλαιουχικές εταιρίες απόκτησαν την δύναμη να επιβάλλουν τα συμφέροντά τους ενάντια σ' εκείνα του ολικού κεφαλαίου. Στη συνέχεια έλαβαν χώρα μια σειρά από αντιπαραθέσεις στις οποίες τα κράτη προσπάθησαν να επιβληθούν στις κεφαλαιουχικές εταιρίες με νόμους αντί-τραστ, με φόρους και εισφορές, καθώς και την επέκταση νομικών θεσμίσεων επί της μεγάλης βιομηχανίας.

- Η Εξαφανιζόμενη Αυτονομία του Πολιτικού

Σήμερα μια τρίτη φάση της παραπάνω σχέσης έχει φανερωθεί πλήρως. Μεγάλα διεθνή συμφέροντα έχουν αφήσει πρακτικά πίσω τους την δικαιοδοσία στην εξουσία των κρατών - εθνών. Έστω ότι φαίνεται σαν να βρίσκεται στο τέλος της η υπάρχουσα διαλεκτική : Το κράτος έχει χάσει το πάνω χέρι και οι καπιταλιστικές επιχειρήσεις κυριαρχούν στην Γη. Σε πολυάριθμες μελέτες τους συγγραφείς της Αριστεράς έχουν περιγράψει, κατά τα παρελθόντα χρόνια, το φαινόμενο με εικόνες της αποκάλυψης: Η απειλή για μία ανθρωπότητα, παραδομένη στα ακαλίνωτα καπιταλιστικά συμφέροντα και ενώπιον τούτων η νοσταλγία για τις παλιές σχέσεις εξουσίας του εθνικού κράτους, που πρόσφεραν προστασία. Εντελώς κατ'αντιστοιχείαν πανηγυρίζουν οι θιασώτες του κεφαλαίου για την νέα εποχή της απορύθμισης και του ελεύθερου εμπορίου. Αν όμως ήταν αλήθεια έτσι, αν το κράτος πράγματι σταματούσε να διαχειρίζεται τις υποθέσεις του συνολικού κεφαλαίου αν η παραγωγική διαλεκτική της σύγκρουσης ανάμεσα σε κράτος και κεφάλαιο ήταν σ'αλήθεια ξεπερασμένη τότε θα έπρεπε να είναι οι καπιταλιστές αυτοί που θα

αντίκριζαν με άγχος το μέλλον. Χωρίς κράτος δεν θα διέθετε το κοινωνικό Κεφάλαιο κανένα μέσον, για την επιδίωξη και διεκπεραίωση των κοινών συμφερόντων.

Γι' αυτό η παρούσα περίοδος πραγματικά με κανένα τρόπο δεν μπορεί να περιγραφεί αντίστοιχα σαν νίκη των καπιταλιστικών επιχειρήσεων πάνω στο κράτος. Όπου τα υπερεθνικά συμφέροντα και τα παγκόσμια δίκτυα παραγωγής και διακυβέρνησης έχουν υπονομεύσει την εξουσία των εθνικών κρατών -βρίσκονται οι λειτουργίες και τα στοιχεία του κρατικού συντάγματος πράγματι δομικά και χωρικά μετατοπισμένα. Αυτές οι αλλαγές στις σχέσεις ανάμεσα στο κράτος και το κεφάλαιο πρέπει να αποδειχτούν με λεπτομέρειες. Ας συνεχίσουμε όμως με την κρίση της πολιτικής στα πλαίσια του εθνικού κράτος.

Η εθνική κυριαρχία χάνει σε σπουδαιότητα και μαζί και η ούτως καλούμενη αυτονομία του πολιτικού. Σήμερα παρουσιάζει μικρή αιτιολογία ύπαρξης μια αντίληψη της πολιτικής ως αυτόνομης σφαίρας, που εδράζεται στην συναίνεση και διαμεσολαβεί στις συγκρούσεις των κοινωνικών δυνάμεων. Στην κοινωνική συναίνεση επιδρούν περισσότερο μάλλον οικονομικοί παράγοντες όπως είναι το εμπορικό ισοζύγιο ή η συναλλαγματική κερδοσκοπία. Η δυναμική των οποίων δεν υπόκειται στον έλεγχο των πολιτικών δυνάμεων, από τις οποίες κατά παραδοσιακή έννοια αναλαμβάνονται –στην πραγματικότητα κρατούν στα χέρια τους την κυριαρχία. Η συναίνεση επίσης δεν ορίζεται διαμέσου των κλασικών πολιτικών μηχανισμών. Η κυβερνητική διαχείριση και η πολιτική βρίσκονται πλήρως ενταγμένες σ' ένα σύστημα διεθνικών προσταγών- ο έλεγχος εκφράζεται σε με σειρά από διεθνείς οργανισμούς και λειτουργίες. Το ίδιο ισχύει για τους μηχανισμούς πολιτικής διαμεσολάβησης, οι οποίοι λειτουργούν σε αναλογία με την λογική της γραφειοκρατίας και της

κοινωνιολογίας του μανάτζμεντ και δεν αντιστοιχούν πλέον σε παραδοσιακές πολιτικές παραστάσεις για την σύγκρουση και τον κατευνασμό, την διαμεσολάβηση και την πάλη των τάξεων. Κατ' αυτόν τον τρόπο δεν εξαφανίζεται η πολιτική, αυτό που εξαφανίζεται είναι κάθε έννοια αυτονομίας του πολιτικού.

Η παρακμή κάθε αυτόνομης πολιτικής σφαίρας σημαίνει ταυτόχρονα, ότι μια επανάσταση στα όρια της εθνικής πολιτικής είναι αδιανόητη, ότι καθίσταται αδύνατη η επαναστατική ανατροπή της κοινωνίας, με το να αλώσει κανείς το κράτος. Η κλασική αντίληψη για την αντιεξουσία και την αντίσταση απέναντι στην μοντέρνα κυριαρχία γενικά υποστηρίζεται ακόμα λιγότερο. Η κατάσταση θυμίζει από κάθε άποψη εκείνη, στην οποία βρίσκονταν ο Μακιαβέλλι στην εποχή του : η τραγική και ολοκληρωτική ήττα της αντίστασης και της επανάστασης των «ουμανιστών», που τους επιβλήθηκε από μια κυριαρχούσα ηγεμονική εξουσία, ή ακριβώς το πρώιμο νεώτερο κράτος. Μια νέα μορφή αντίστασης θα έπρεπε να βρεθεί που να αντιστοιχεί στις καινούργιες διαστάσεις της κυριαρχίας. Ακόμα και σήμερα μπορούμε να δούμε, ότι οι παραδοσιακοί τρόποι αντίστασης, όπως κάπως την διαμόρφωσαν οι οργανώσεις του θεσμοποιημένου εργατικού κινήματος κατά την διάρκεια του 19^{ου} και του 20^{ου} αιώνα, έχουν αρχίσει να χάνουν τη δύναμή τους. Για άλλη μια φορά μια καινούργια μορφή αντίστασης θα πρέπει να ανακαλυφθεί.

- Η πυραμίδα της παγκόσμιας τάξης

Με μια πρώτη ματιά μοιάζει το θεσμικό πλαίσιο της «νέας παγκόσμιας τάξης» σαν ανοργάνωτος και καώδης συμφυρμός κυβερνητικών και αντιπροσωπευτικών οργάνων. Τα συστατικά που την αποτελούν είναι ένα ευρύ φάσμα από οργανισμούς συστοιχισμένους (σε κράτη-έθνη, σε ενώσεις υπό

κρατών-εθνών και σε διεθνείς οργανισμούς όλων των ειδών), που διαχωρίζουν διακριτικές λειτουργίες και περιεχόμενα (π.χ. σαν οργανισμοί για την πολιτική, το χρήμα, την υγεία, την εκπαίδευση) και που περνούν από μια πληθώρα παραγωγικών δραστηριοτήτων.

Στην κορυφή της πυραμίδας βρίσκεται η μοναδική υπερδύναμη, οι ΗΠΑ, που διαθέτει το αποκλειστικό δικαίωμα στη χρήση της βίας σε παγκόσμια κλίμακα – μια υπερδύναμη στην οποία εναπόκειται να αποφασίζει μόνη της και που προτιμά να δρα μαζί με άλλους, κάτω από την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ). Αυτό το μοναδικό στάτους εγκαινιάζεται με το τέλος του ψυχρού πόλεμου και επικυρώνεται για πρώτη φορά με το δεύτερο πόλεμο του Κόλπου. Σ' ένα δεύτερο επίπεδο της ανώτερης βαθμίδας, όπου η πυραμίδα πλαταίνει λίγο, βρίσκεται η ομάδα των κρατών-εθνών, από τα οποία ελέγχονται οι θεμελιώδεις παγκόσμιοι μονεταριστικοί θεσμοί. Διαθέτουν με αυτό το τρόπο την δυνατότητα να ρυθμίζουν τις διεθνείς συναλλαγματικές ισοτιμίες. Αυτά τα κράτη-έθνη συνδέονται μεταξύ τους με μια πληθώρα οργάνων : G7 (τώρα G8), το club του Παρισιού, του Λονδίνου ή του Νταβός κ.α. Και τελικά σε ένα τρίτο επίπεδο της ανώτερης βαθμίδας βρίσκεται ένα ετερογενές σεί από ενώσεις στις οποίες αντιπροσωπεύονται λίγο – πολύ οι ίδιες δυνάμεις, που είναι στρατιωτικά ή μονεταριστικά ηγεμονικές), οι οποίες αντιπροσωπεύουν την πολιτιστική και βιοπολιτική εξουσία σε πλανητική κλίμακα .

- Δίκτυα της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης

Κάτω από την ανώτερη βαθμίδα της παγκόσμιας προσταγής υπάρχει μια δεύτερη στην οποία διαμοιράζονται οι δομές της προσταγής παγκόσμια. Εδώ βρίσκεται λιγότερο η ενότητα από την διασύνδεση στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος. Αυτό το επίπεδο είναι ουσιαστικά έτσι διαρθρωμένο όπως

επεκτάθηκαν οι διεθνικές καπιταλιστικές εταιρίες στην παγκόσμια αγορά, σε ένα δίκτυο ροής κεφαλαίου, τεχνολογιών και μετανάστευσης. Αυτές οι οργανώσεις της παραγωγής, οι οποίες διαρθρώνουν και εφοδιάζουν την αγορά, επεκτείνονται κάτω από την προστασία της κεντρικής εξουσίας της πρώτης βαθμίδας της πυραμίδας. Είναι οι διεθνικές εταιρίες που πρέπει να διεγείρουν στην ζωή την παλιά δομή της κεντρικής εξουσίας. Οι διεθνικές εταιρίες σχηματίζουν πραγματικά, μέσω της παγκόσμια διανομής κεφαλαίου, τεχνολογίας, εμπορεύματος ή ανθρώπων, τεράστια δίκτυα επικοινωνίας και οργανώνουν την ικανοποίηση των επιθυμιών.

Την ενότητα στην κορυφή της προσταγής παρουσιάζουν οι διεθνικές εταιρίες και οι οργανισμοί της αγοράς. Η παγκόσμια αγορά ομογενοποιεί τα εδάφη, ταυτόχρονα τα διαφοροποιεί και μ' αυτό τον τρόπο ιχνογραφεί εκ νέου την γεωγραφία του πλανήτη. Επιπλέον στη δεύτερη βαθμίδα, αλλά σε ένα επίπεδο που συχνά υπόκειται στην εξουσία των πολυεθνικών εταιριών, βρίσκονται τα «κυρίαρχα» κράτη-έθνη, τα οποία τώρα έχουν μετατραπεί ουσιαστικά σε τοπικές, εδαφικές, οργανώσεις. Τα κράτη-έθνη αναλαμβάνουνε διάφορες λειτουργίες : μια πολιτική διαμεσολάβηση για λογαριασμό των παγκόσμιων ηγεμονικών εξουσιών, και δουλειά μεσολαβητή με τις διεθνικές εταιρίες, ένα μοίρασμα των εισοδημάτων αντίστοιχα με τις βιοπολιτικές αναγκαιότητες στα δικά τους καθορισμένα εδάφη. Τα κράτη-έθνη καθίστανται φίλτρα της ροής της παγκόσμιας κυκλοφορίας και ρυθμιστές της παγκόσμιας προσταγής. Με άλλα λόγια : αρμαθιάζουν και διαμοιράζουν τον πλούτο που ρέει από και προς την παγκόσμια εξουσία, ενώ ταυτόχρονα αναλαμβάνουν να πειθαρχήσουν τους πληθυσμούς στο μέτρο του δυνατού.

- Πληθυσμός, λαός, έθνος

Την τρίτη και πλατύτερη βαθμίδα της πυραμίδας σχηματίζουν τελικά ομάδες οι οποίες αντιπροσωπεύουν λαϊκά συμφέροντα μέσα στα πλαίσια της παγκόσμιας εξουσιαστικής τάξης. Οι πληθυσμοί δεν ενσωματώνονται άμεσα στα συστήματα της παγκόσμιας εξουσίας, αντίθετα η ένταξή τους πρέπει να διαμεσολαβείται από μηχανισμούς αντιπροσώπευσης. Ποιός αντιπροσωπεύει το «λαό» στη παγκόσμια σύσταση; αντιπολιτευτικά είτε νομιμοποιητικά; και το σημαντικότερο: ποιες δυνάμεις και διαδικασίες μετατρέπουν το πληθυσμό σε έναν λαό, ο οποίος μπορεί να αντιπροσωπευτεί στα πλαίσια της αυτοκρατορικής σύστασης. Σε πολλές περιπτώσεις είναι τα κράτη έθνη που αναλαμβάνουν αυτόν τον ρόλο, ιδιαίτερα τα υποτελή και τα μικρά κράτη. Μέσα στη γενική συνέλευση του ΟΗΕ π.χ. ενεργοποιούνται συνασπισμοί μικρών κρατών, που αποτελούν αριθμητικά την πλειονότητα, από την άποψη της δύναμης τους όμως την μειονότητα και που λειτουργούν σε συμβολικοί περιορισμοί (στη καλύτερη περίπτωση) ή σε νομιμοποίηση της εξουσίας των μεγάλων δυνάμεων. Η γενική συνέλευση του ΟΗΕ έχει την ισχύ ενός είδους αντιπροσώπευσης ολόκληρου του κόσμου παρόμοια με άλλα παγκόσμια forum. Αυτή η αντιπροσώπευση των κρατών-εθνών, σε παγκόσμια διάσταση παραπέμπει, μέσω του αιτήματος της αντιπροσώπευσης των λαϊκών συμφερόντων σε συναφείς σχέσεις... Το κράτος-έθνος σαν αντιπροσώπευση του λαού και ο λαός σαν αντιπροσώπευση του πληθυσμού.

Τα κράτη έθνη δεν είναι ασφαλώς οι μόνες οργανώσεις οι οποίες περνούν μέρος στα πλαίσια της νέας παγκόσμιας τάξης, στη κατασκευή και αντιπροσώπευση του λαού. Επίσης στη τρίτη βαθμίδα της πυραμίδας αντιπροσωπεύονται παγκόσμια τα λαϊκά αιτήματα από έναν μεγάλο αριθμό

οργανώσεων, οι οποίες είναι σχετικά ανεξάρτητες από τα κράτη-έθνη και τις καπιταλιστικές εταιρίες, ποιο καθαρά και ποιο άμεσα από ότι μέσο των κυβερνήσεων. Αυτές οι οργανώσεις θεωρούνται συχνά σαν τη βάση μιας παγκόσμιας κοινωνίας των πολιτών, εκεί θα διοχετεύσουν τις ανάγκες και τις επιθυμίες των πληθυσμών σε σχήματα, τα οποία θα μπορούσαν να αντιπροσωπευτούν στα παγκόσμια συστήματα της εξουσίας. Σ' αυτό το καινούργιο παγκόσμιο σχήμα μπορεί κανείς ακόμα να αναγνωρίσει τους μηχανισμούς της κοινωνίας της παραδοσιακής πολιτικής.

- Παγκόσμια κοινωνία των πολιτών;

Τα σημαντικότερα συστατικά στοιχεία της παγκόσμιας κοινωνίας των πολιτών βρίσκονται συγκεντρωμένα κάτω από την ονομασία «μη κυβερνητικές οργανώσεις» (ΜΚΟ). Αυτή η έκφραση δεν είναι ιδιαίτερα διευκρινιστική. Αναφέρεται σε όλες τις οργανώσεις, οι οποίες ανεξάρτητα από κρατικές δομές (και συχνά ενάντια τους), ισχυρίζονται ότι αντιπροσωπεύουν το «λαό» και ότι ενεργούν προς τα συμφέροντα του. Για πολλούς ανθρώπους η έννοια ΜΚΟ είναι πραγματικά συνώνυμη με αυτή της «λαϊκής» οργάνωσης, επειδή σε αυτή ορίζονται λαϊκά και όχι κρατικά συμφέροντα. Αυτές οι οργανώσεις δραστηριοποιούνται σε τοπικά, εθνικά και υπερεθνικά επίπεδα. Στην έκφραση ΜΚΟ συγκαταλέγεται ένας τεράστιος αριθμός πολύ διαφορετικών οργανώσεων: από τα '90 γνωρίζουμε την ύπαρξη 18.000 ΜΚΟ σε όλο το κόσμο. Μερικές από αυτές τις οργανώσεις λειτουργούν με τρόπο που θυμίζουν τα παραδοσιακά συνδικάτα, κάποιες άλλες ακολουθούν το ιεραποστολικό στυλ των θρησκευτικών αιρέσεων, άλλες πάλι αυτοπροσδιορίζονται σαν αντιπρόσωποι πληθυσμιακών ομάδων, οι οποίες δεν αντιπροσωπεύονται από ένα κράτος - έθνος. Θα

ήταν ανόητο αν επιδιώκαμε να περικλύσουμε σε ένα μοναδικό ορισμό τις δομές και τις μορφές λειτουργίας τέτοιων πολλών και διαφορετικών οργανώσεων.

Οι ΜΚΟ δέχονται κριτικές για το ότι, ενώ βρίσκονται λειτουργικά έξω από τα πλαίσια της κρατικής εξουσίας και συχνά σε σύγκρουση με αυτή είναι συμβιβασμένες με τα νεοφιλελεύθερα προγράμματα για τα οποία και εργάζονται άμεσα. Ενώ το παγκόσμιο κεφαλαίο επιτίθεται στην εξουσία των κρατών-εθνών «από τα πάνω», έτσι έχει το επιχείρημα, οι ΜΚΟ ακολουθούν μια παράλληλη στρατηγική από τα κάτω με αποτέλεσμα να αποτελούν το «community face» του νεοφιλελευθερισμού. Μπορεί οι δραστηριότητες πολλών ΜΚΟ να συντείνουν στην προώθηση της πορείας του παγκόσμιου κεφαλαίου. Αυτό κατά κανένα τρόπο δε προσδιορίζει τη δράση τους στην ολότητα τους. Το αν μη βρίσκεσαι στη πλευρά της κυβέρνησης ή το να είσαι ενάντιος στην εξουσία των κρατών – εθνών, δεν τοποθετεί από μόνο του αυτές τις οργανώσεις στη πλευρά του κεφαλαίου. Υπάρχουν διάφοροι τρόποι να δράσης, έξω από τα όρια του κράτους και ενάντια σε αυτό το νεοφιλελεύθερο κράτος είναι ένας από αυτούς.

- Βιοεξουσία και ανθρωπιστική αποστολή

Στα πλαίσια των δικών μας συμφραζόμενων της ανάλυσης της Αυτοκρατορίας μας ενδιαφέρουν ιδιαίτερα οι ΜΚΟ μια που πρόκειται για την αντιπροσώπευση εκείνων που δεν είναι σε θέση να αντιπροσωπευθούν οι ίδιοι. Τέτοιες ΜΚΟ που καλούνται συχνά ανθρωπιστικές οργανώσεις γενικά, διαθέτουν πραγματική επιρροή και στα εξουσιαστικά πλαίσια της παρούσας παγκόσμιας τάξης. Ο προορισμός τους δε συνίσταται τόσο στο να επιδιώκουν τα ιδιαίτερα συμφέροντα αυτής και εκείνης της ομάδας, όσο περισσότερο στο να

αντιπροσωπεύουν με άμεσο τρόπο τα παγκόσμια και οικουμενικά συμφέροντα της ανθρωπότητας.

Οργανώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα (όπως είναι η Διεθνής Αμνηστία, η Americas Watch,), ειρηνιστικές ομάδες (όπως οι Witness of peace, και Shanti Sena) και ιατρικές ή οργανώσεις εναντίον της πείνας (Oxfam, Medecins sans frontieres), υπερασπίζουν ανθρώπινες ζωές ενάντια σε βασανιστήρια, σφαγές, φυλάκιση, θάνατο από πείνα, και πολικές δολοφονίες. Η πολιτική τους δραστηριότητα ανταποκρίνεται σε ένα ηθικό οικουμενικό αίτημα επειδή είναι η ίδια η ζωή που απειλείται. Από αυτή την άποψη δεν είναι ακριβής ο ισχυρισμός, ότι οι ΜΚΟ αντιπροσωπεύουν αυτούς οι οποίοι δεν το μπορούν από μόνοι τους (ο πληθυσμός στον πόλεμο, οι πεινασμένες μάζες κτλ) ή ότι αντιπροσωπευθούν παγκόσμια το «λαό» στο σύνολο του. Αντιπροσωπεύουν περισσότερο τη ζωή. Διαμορφώνουν την πολιτική παίρνοντας τη ζωή σαν αντικείμενο, τη ζωή με τη γενικότερη έννοια. Αυτές οι ΜΚΟ ανακαλύπτουν το πεδίο δράσης τους στο χούμους (οργανικό λίπασμα σ.τ.μ.) της βιοεξουσίας. Εδώ στη γενικότερη και ευρύτερη βαθμίδα συναντούν οι πολιτικές δραστηριότητες των ΜΚΟ τις μορφές λειτουργίας της Αυτοκρατορίας. Βρίσκονται «πέραν της πολιτικής», στο πεδίο της βιοεξουσίας πρόκειται για τις ανάγκες της ίδιας της ζωής.

- Υβριδική σύσταση - από τη πειθαρχική - στη κοινωνία ελέγχου

Πίσω από τα περιγραφόμενα φαινόμενα μπορούμε να αναγνωρίσουμε άμεσα την προβληματική της Αυτοκρατορίας στη τριμερή διάταξη των λειτουργιών και των συστατικών της στοιχείων. Με αλλά λόγια η τρέχουσα αυτοκρατορική κατάσταση θυμίζει τη θεωρητική περιγραφή της αυτοκρατορικής εξουσίας ως ανώτερη μορφή διακυβέρνησης την οποία

επεξεργάσθηκε ο Πολύβιος με το παράδειγμα της Ρώμης. Σύμφωνα με τον Πολύβιο η ρωμαϊκή αυτοκρατορία αποτελεί την κορυφή της πολιτικής ιστορίας της εξέλιξης διότι ένωσε τις τρεις «καλές» μορφές της εξουσίας : τη μοναρχία την αριστοκρατία και τη δημοκρατία ενσωματωμένες στο πρόσωπο του αυτοκράτορα στη σύγκλητο και στις επιτροπές του λαού. Η αυτοκρατορία απέτρεψε το να περιπέσουν αυτές οι «καλές» μορφές στο φαύλο κύκλο της διαφθοράς, μέσα από τον οποίο μετατρέπεται η μοναρχία σε τυραννία , η αριστοκρατία σε ολιγαρχία και η δημοκρατία σε οχλοκρατία. Το αρχαίο μοντέλο της ιμπεριαλιστικής σύστασης μοιάζει να βρίσκεται, μεταφερόμενο σε κάποια αναλογία, στη δική μας πραγματικότητα πιο κοντά από την λειτουργική μεταρρύθμισή του στη σύγχρονη φιλελεύθερη παράδοση. Βρισκόμαστε σήμερα ξανά ενοποιών μιας δυναμικής περιόδου της εξουσίας και της συσσώρευσης στην οποία θεωρούνται οι λειτουργίες κατά κύριο λόγο από την οπτική γωνία του συσχετισμού των δυνάμεων και της υλικότητας τους, και όχι μέσα από την προοπτική μιας δυναμικής ισορροπίας ή ενός σχηματισμού του οριστικού συμβιβασμού. Σε αυτή τη περίοδο της σύστασης της Αυτοκρατορίας δεν αναγνωρίζεται μια ανώτερη προτεραιότητα των αιτημάτων τα οποία εκφράζει ο νεότερος συνταγματισμός (π.χ. η διάκριση των εξουσιών σε νομοθετική, δικαστική, και εκτελεστική εξουσία)

Εντούτοις η σημερινή Αυτοκρατορία δε σχηματίζεται σύμφωνα με το αρχαίο μοντέλο του Πολύβιου, η παρούσα τάξη είναι μεταμοντέρνα, πράγμα που σημαίνει ότι η εξέλιξη έχει υπερβεί τη σύγχρονη εποχή και το φιλελεύθερο μοντέλο μιας μικτής σύστασης . Το σύστημα της – σχηματισμός του δικαίου, συνταγματικές εγγυήσεις και διάκριση των εξουσιών, εξελίσσεται κατά μήκος δυο βασικών γραμμών, στη μετάβαση από τη μοντέρνα στη μεταμοντέρνα εποχή.

- Πραγματική υποταγή

Η πρώτη συγκλίνουσα γραμμή αναφέρεται στη μορφή των συμφραζόμενων της σύστασης , πρόκειται για μια μετάβαση των κυβερνητικών λειτουργιών του παρόντος στην υβριδοποίηση. Η διαδικασία της πραγματικής υποταγής, η υπαγωγή της εργασίας υπό το ζυγό του κεφαλαίου και η υπαγωγή της παγκόσμιας αφύπνισης της κοινωνίας υπό την Αυτοκρατορία, αναγκάζει την εξουσία να καταστρέφει την σωματική/χωρική διάσταση και την απόσταση, οι οποίες προσδιόριζαν αυτές τις σχέσεις και να τις μετατρέπει σε υβριδικές μορφές.

Αυτή η διαμόρφωση σωματικών/χωρικών σχέσεων αλλάζει την εξάσκηση της ίδιας της εξουσίας. Κατ'αρχην εννοεί την κυριαρχία της μεταμοντέρνας αυτοκρατορικής μοναρχίας πάνω στην ενότητα της παγκόσμιας αγοράς, και κατά συνέπεια βρίσκεται αναγκασμένη να εγγυηθεί την κυκλοφορία εμπορευμάτων, τεχνολογιών και εργαζόμενων, δηλαδή σε τελευταία ανάλυση την ενοποιημένη διάσταση της παγκόσμιας αγοράς. Οι διαδικασίες παγκοσμιοποίησης της μοναρχικής εξουσίας έχουν τότε ένα νόημα , όποτε θεωρούνται ως μια σειρά από υβριδοποιήσεις, στις οποίες ενεργεί η μοναρχία από κοινού με άλλες μορφές εξουσίας. Η αυτοκρατορική μοναρχία δε γνωρίζει τοπικούς περιορισμούς, δε περιορίζεται σε κάποια ξεχωριστή μεμονωμένη τοποθεσία, δε κατέχει καμία Ρώμη. Το ίδιο το μοναρχικό σώμα είναι πολύμορφο και διαμοιρασμένο στο χώρο. Η υβριδοποίηση συσχετίζεται σαφέστερα με την εξέλιξη της αριστοκρατικής λειτουργίας, θεωρούμενης ιδιαίτερα από τη πλευρά της εξέλιξης και της διασύνδεσης με τα δίκτυα παραγωγής και τις αγορές. Στη πραγματικότητα οι αριστοκρατικές και μοναρχικές λειτουργίες τείνουν να διαπλέκονται αξεδιάλυτα μεταξύ τους. Στη περίπτωση της μεταμοντέρνας αριστοκρατίας το πρόβλημα δε συνίσταται απλά και μόνο στην εγκατάσταση μιας κάθετης διασύνδεσης ανάμεσα στο κέντρο και στη

περιφέρεια στο να παράγει και να πουλάει εμπορεύματα, αλλά στο να συσχετίζει συγχρόνως ένα ευρύ φάσμα παραγωγών και καταναλωτών τόσο μεταξύ τους όσο και με τις αγορές. Η ολόπλευρη σχέση ανάμεσα στη παραγωγή και στη κατανάλωση καθίστανται πιο σημαντική όταν μια παραγωγή των εμπορευμάτων που ορίζεται ουσιαστικά από άυλες παροχές υπηρεσιών, κατέχει θεμελιώδη θέση στη σύσταση του δικτύου. Ο υβριδισμός γίνεται το κεντρικό χαρακτηριστικό και η προϋπόθεση για την ροή της παραγωγής και την κυκλοφορία.

Και τέλος είναι οι δημοκρατικές λειτουργίες εντός της Αυτοκρατορίας που συγκαθορίζονται στον ίδιο βαθμό μέσω των υβριδικών μορφών στις οποίες μετατοπίζονται οι σχέσεις εξουσίας και διαμορφώνεται ένας καινούργιος συσχετισμός δυνάμεων. Ο υβριδισμός των λειτουργιών εμφανίζεται και στις τρεις βαθμίδες, εκεί όπου πρωτίτερα μπορούσε κανείς να μιλάει για μεικτές μορφές, για οργανική διαδραστικότητα μεταξύ των λειτουργικών σχέσεων ενώ οι ίδιες παραμένουν ξεχωριστές και διακεκριμένες. Η πρώτη γραμμή της αλλαγής θα ήταν συνεπώς η μετάβαση από την ανάμεικτη στην υβριδική σύσταση .

- Αντίσταση

Αυτή η ανάλυση της Αυτοκρατορίας, της μορφής της και της διαδικασίας σύστασής της, αποβλέπει τελικά στην αναγνώριση του εδάφους στο οποίο είναι δυνατόν να δημιουργηθούν αντίσταση και εναλλακτικές λύσεις. Η ίδια η σύσταση της Αυτοκρατορίας αποτελεί ένα ακαταμάχητο στοίχημα -ακριβώς όπως στις νεότερες και στις αρχαίες κοινωνίες- αλλά ο χαρακτήρας αυτού του στοιχήματος και αυτού του αγώνα δεν είναι κατά καμία έννοια σαφής. Κατά γενικότερη έννοια εμφανίζεται η κατασκευή της αυτοκρατορικής σύστασης με τη μορφή ενός ριζωματικού και

παγκόσμιου δικτύου επικοινωνίας στο οποίο εγκαθιδρύονται διασυνδέσεις ανάμεσα σε όλα τα σημεία και του κόμβους. Ένα τέτοιο δίκτυο φαντάζει, κατά παράδοξο τρόπο, όσον αφορά την αντίσταση και την παρέμβαση, εντελώς ανοικτό και τελειώς κλειστό ταυτόχρονα . Από την μια πλευρά δίνουν οι διασυνδέσεις τυπικά σε όλα τα υποκείμενα του δικτύου σχέσεων την δυνατότητα να είναι ταυτόχρονα παρόντα, αλλά από την άλλη το ίδιο το δίκτυο αποτελεί στην πραγματικότητα έναν μη-τόπο . Ο αγώνας για την σύσταση διεξάγεται σε αυτό το πολυσήμαντο και εναλλασσόμενο πεδίο. Τρεις ουσιώδεις μεταβλητές, διαστάσεις οι οποίες κινούνται στην περιοχή ανάμεσα στη γενικότητα και την μοναδικότητα, ορίζουν την αντιπαράθεση ανάμεσα στην αξιωματική της ηγεμονίας και τον αυτοπροσδιορισμό του υποκειμένου, καθώς και ανάμεσα στην παραγωγή υποκειμενικότητας μέσω της εξουσίας και την αυτόνομη αντίσταση των υποκειμένων.

Η πρώτη μεταβλητή αφορά την σταθερότητα του δικτύου και τον γενικό του έλεγχο, αυτό σημαίνει ότι το δίκτυο (θετικό) μπορεί να βρίσκεται πάντα σε λειτουργία και ταυτόχρονα (αρνητικό) ότι δεν μπορεί να λειτουργήσει εναντίον της εξουσίας.

Η δεύτερη μεταβλητή έχει να κάνει με εκείνους που παρέχουν υπηρεσίες στο δίκτυο και που επιζητούν μια κατάλληλη αμοιβή και αποβλέπει στη διατήρηση και αναπαραγωγή εντός του δικτύου της καπιταλιστικής οικονομίας, έτσι ώστε να παραμένουν και οι σύμφυτοι μ'αυτή πολιτικοί και κοινωνικοί διαχωρισμοί.

Η τρίτη μεταβλητή τέλος, παρουσιάζει το ίδιο το δίκτυο, τους μηχανισμούς με τους οποίους παράγονται διαφοροποιήσεις των υποκειμενικοτήτων και τις μεθόδους που καθιστούν λειτουργικές αυτές τις διαφοροποιήσεις στο εσωτερικό του συστήματος.

- Η αυτονομία των πληθυσμών

Σε αντιστοιχία με τις παραπάνω τρεις μεταβλητές οφείλει η κάθε υποκειμενικότητα να μετατραπεί σε υποκείμενο, (κατά μια προ-μοντέρνα έννοια του υποκείμενου, αυτής του υπάκουου μιας κυριάρχουσας εξουσίας) υποταγμένο στο δίκτυο της εξουσίας στον έλεγχο γενικά, και που να είναι ταυτόχρονα σε θέση να δρα ανεξάρτητα στα πλαίσια της, με την δικτυακή έννοια, παραγωγής και κατανάλωσης.

Είναι δυνατή μια τέτοιου είδους διττή έκφραση; Είναι σε θέση το σύστημα να διατηρεί την πολιτική καθυπόταξη ταυτόχρονα και την υποκειμενικότητα των παραγωγών και καταναλωτών; Φαίνεται πως στην πραγματικότητα αποτελεί την θεμελιώδη συνθήκη ύπαρξης του παγκόσμιου δικτύου. Αυτά τα πλαίσια σύστασης της Αυτοκρατορίας οδηγούν στην υπόθεση ότι στο μεν πολιτικό υποκείμενο προσιδιάζει παροδικότητα και παθητικότητα, στους δε παραγωγούς και καταναλωτές απεναντίας, παρουσία και δραστηριότητα. Η διαμόρφωση της νέας μεικτής σύστασης οδηγεί σε μια θεμελιώδη ανισορροπία του δρώντας ατόμου, και κατ'ακολουθίαν σε μια κοινωνική δυναμική, η οποία απελευθερώνει το παραγωγικό και καταναλωτικό υποκείμενο από τον μηχανισμό της πολιτικής καθυπόταξης (ή το λιγότερο καθιστά ασαφή την θέση της). Εδώ αποκαλύπτεται ο πρωταρχικός τόπος της αντιπαράθεσης, επάνω στο έδαφος της παραγωγής και της ρύθμισης της υποκειμενικότητας.

Είναι πράγματι αυτό το αποτέλεσμα μιας αλλαγής του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, της πολιτιστικής εξέλιξης στο μεταμοντέρνο και της πολιτικής διαδικασίας σύστασης της Αυτοκρατορίας; Δεν είμαστε ακόμα σε θέση να εξάγουμε ένα τέτοιο συμπέρασμα. Είναι όμως σαφές, ότι στα πλαίσια της καινούργιας κατάστασης, στρατηγικές που στοχεύουν σε μια εξισορροπημένη και ρυθμιζόμενη συμμετοχή (όπως την επιδίωκαν ανέκαθεν οι

φιλελεύθερες και ιμπεριαλιστικές συστάσεις), συνιστούν δυσκολίες νέου τύπου, και θεμελιωμένες πάνω στην ισχυρή αυτονομία του ατομικού και συλλογικού παραγωγικού υποκείμενου, που αναμειγνύονται στην διαδικασία. Στο έδαφος της παραγωγής και της ρύθμισης της υποκειμενικότητας, στο διαχωρισμό ανάμεσα στο οικονομικό και στο πολιτικό υποκείμενο, μπορούμε να εξερευνήσουμε ένα αληθινό πεδίο στο οποίο οι κινήσεις γίνονται ξανά ανοιχτές, μια κατάσταση κρίσεις σε πραγματικές μορφές, ίσως κιόλας μια επαναστατική κατάσταση.

Thomas Atzert
από τη **jungle world**

ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΤΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

I. Ιστορία

Ο Φουκώ τοποθέτησε τις *πειθαρχικές κοινωνίες* ανάμεσα στον 18ο και 19ο αιώνα, στο απόγειο τους έφτασαν στις αρχές του 20ου. Προχώρησαν στην οργάνωση των μεγάλων χώρων εγκλεισμού. Το άτομο δεν σταματά να περνά από τον ένα χώρο στον άλλο, που ο καθένας έχει τους δικούς του νόμους: κατ'αρχάς η οικογένεια, μετά το σχολείο (δεν είσαι πια στην οικογένεια), μετά ο στρατώνας (δεν είσαι πια στο σχολείο), μετά στο εργοστάσιο, κάθε τόσο στο νοσοκομείο, τελικά η φυλακή, ο κατ'εξοχήν χώρος εγκλεισμού. Είναι η φυλακή που χρησιμεύει ως αναλογικό υπόδειγμα : ο πρωταγωνιστής της ταινίας του Ροσελίνι Ευρώπη 51 μπορεί να αναφωνήσει όταν βλέπει τους εργάτες, « πίστεψα πως έβλεπα κατάδικους... » .

Ο Φουκώ ανέλυσε πολύ καλά το ιδανικό πρότυπο του χώρου εγκλεισμού, ιδιαίτερα ορατού στο εργοστάσιο: συγκέντρωση-κατανομή στο χώρο-οργάνωση του χρόνου-συγκρότηση μέσα στο χώρο και στο χρόνο μιας παραγωγικής δύναμης, της οποίας το συνολικό αποτέλεσμα οφείλει να υπερτερεί του αθροίσματος των επιμέρους δυνάμεων. Αλλά αυτό που ο Φουκώ επίσης γνώριζε, ήταν η βραχύτητα αυτού του υποδείγματος: στις *κοινωνίες της κυριαρχίας*, στις οποίες αντικείμενο και λειτουργίες ήταν κάτι διαφορετικό (να φορολογήσουν μάλλον παρά να οργανώσουν την παραγωγή, να αποφασίζουν μάλλον για τον θάνατο παρά για την διαχείριση της ζωής) ακολουθούν οι πειθαρχικές κοινωνίες, η μετάβαση δρομολογείται προοδευτικά και φαίνεται πως ο Ναπολέον έκανε πράξη τη μεγάλη μεταστροφή από τη μια κοινωνία στην άλλη. Αλλά οι πειθαρχήσεις γνώρισαν με την σειρά τους την κρίση προς όφελος των νέων δυνάμεων που έμπαιναν αργά στη θέση τους, επιταχυνόμενες μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο: οι

πειθαρχικές κοινωνίες είναι ήδη κάτι που δεν υπάρχει, κάτι που σταμάτησε να υπάρχει (τουλάχιστον στις δυτικές κοινωνίες).

Βρισκόμαστε σε μια γενικευμένη κρίση των χώρων εγκλεισμού, φυλακή, νοσοκομείο, εργοστάσιο, σχολείο και οικογένεια. Η οικογένεια είναι ένα στεγανό σε κρίση, όπως όλα τα άλλα στεγανά, σχολικά, επαγγελματικά κτλ. Οι αρμόδιοι υπουργοί δεν σταματούν να αναγγέλλουν τις θεωρούμενες ως αναγκαίες μεταρρυθμίσεις. Ν'αλλάξει το σχολείο, το εργοστάσιο, το νοσοκομείο, ο στρατός, η φυλακή: αλλά ο καθένας γνωρίζει ότι αυτοί οι θεσμοί τελειώνουν, το μάλλον ή ήττον, μακροπρόθεσμα. Πρόκειται μονάχα για την διαχείριση των αγωνιών τους και την διατήρηση απασχολημένου του πλήθους, μέχρι την εγκατάσταση των νέων δυνάμεων που ήδη κρούουν την θύρα. Είναι οι *κοινωνίες του ελέγχου* που έρχονται να αντικαταστήσουν τις *πειθαρχικές κοινωνίες*.

Ο «έλεγχος» είναι το όνομα που ο Μπάρουζ πρότεινε για να περιγράψει αυτό το νέο τέρας, που και ο Φουκώ αναγνωρίζει ως το προσεχές μέλλον μας. Επίσης ο Paul Virilio δεν σταματά να αναλύει τις υπερταχείες μορφές ελέγχου στον ανοικτό χώρο, που αναπληρώνουν τις παλιές πειθαρχικές λειτουργίες σ'ένα κλειστό σύστημα. Δεν είναι ανάγκη να διερωτηθούμε ποιο είναι το πιο σκληρό καθεστώς ή το πιο ανεκτικό, γιατί στο καθένα από αυτά συγκρούονται ελευθερίες και υποδουλώσεις. Παραδείγματος χάριν, μέσα στην κρίση του νοσοκομείου ως χώρου εγκλεισμού, οι κλινικές της γειτονιάς, το «day-hospital», η κατ'οίκον νοσηλεία, μπορεί να σηματοδοτούν μια νέα ελευθερία, αλλά μπορεί επίσης να αποτελέσουν μέρος των μηχανισμών ελέγχου που θα ανταγωνιστούν τις πιο σκληρές μορφές εγκλεισμού. Δεν είναι ώρα ούτε να κλάψουμε, ούτε να ελπίσουμε, χρειάζεται μάλλον να αναζητήσουμε νέα όπλα.

II. Λογική

Οι εγκλεισμοί είναι καλούπια, ευδιάκριτα προπλάσματα, ενώ οι έλεγχοι είναι ένας μετατοπισμός, σαν ένα αυτοπαραμορφούμενο πρόπλασμα που αλλάζει συνεχώς από την μια στιγμή στην άλλη. Αυτό το βλέπεις καλά στο ζήτημα των μισθών: το εργοστάσιο ήταν ένα σώμα που έφερνε τις εσωτερικές του δυνάμεις σ'ένα σημείο ισορροπίας, το υψηλότερο δυνατό για την παραγωγή, το χαμηλότερο δυνατό για τους μισθούς. Αλλά στην κοινωνία του ελέγχου, η επιχείρηση αντικατέστησε το εργοστάσιο, και η επιχείρηση είναι μια ψυχή, ένα αέριο. Χωρίς αμφιβολία το εργοστάσιο γνώριζε ήδη το σύστημα επιβραβεύσεων, αλλά η επιχείρηση δουλεύει βαθύτερα για να επιβάλλει τον μετατοπισμό κάθε μισθού, σε συνθήκες αδιάκοπης αστάθειας που συμβαίνουν μέσω προκλήσεων, διαγωνισμών και συναντήσεων υπερβολικά αστείων. Αν τα τηλεοπτικά παιχνίδια έχουν τόση επιτυχία, είναι γιατί εκφράζουν πλήρως την κατάσταση στις επιχειρήσεις.

Το εργοστάσιο συγροτούσε τα άτομα σε σώμα, προς όφελος και των αφεντικών που επιτηρούσαν κάθε στοιχείο εντός της μάζας και των συνδικάτων που κινητοποιούσαν μια μάζα αντίστασης. Η επιχείρηση δεν σταματά να εισαγάγει μια ανελέητη αντιπαλότητα σαν θεραπευτική άμιλλα, κατ'εξοχήν αιτία που αντιπαραθέτει τα άτομα μεταξύ τους και διαπερνά το καθένα ξεχωριστά, κατακερματίζοντάς τα. Η μετατοπική αρχή «μισθός ανάλογα με την αξία» δεν παραλείπει να δελεάζει και αυτή την ίδια εθνική εκπαίδευση: πράγματι όπως οι επιχείρηση αντικαθιστά το εργοστάσιο, η *διαρκής εκπαίδευση* τείνει να αντικαταστήσει το *σχολείο*, ο συνεχής έλεγχος παίρνει την θέση των *εξετάσεων*. Αυτό είναι το πιο σίγουρο σύστημα για να συνδεθεί το σχολείο με την επιχείρηση.

Στις πειθαρχικές κοινωνίες κάτι τέτοιο δεν σταμάτησε ποτέ να ξαναρχίζει (από το σχολείο στον

στρατώνα, από τον στρατώνα στο εργοστάσιο), ενώ στις κοινωνίες του ελέγχου δεν σταμάτησε ποτέ, με τίποτε, όσον αφορά την επιχείρηση, την εκπαίδευση, την στρατιωτική θητεία. Αυτές είναι ευμετάβλητες και συνυπάρχουσες καταστάσεις του ίδιου μετατοπισμού, σαν ένα οικουμενικό σύστημα παραμόρφωσης.

Οι πειθαρχικές κοινωνίες έχουν δύο πόλους: την υπογραφή που δηλώνει το άτομο και τον αριθμό μητρώου που υποδηλώνει τη θέση του στη μάζα. Η εξουσία είναι ταυτοχρόνως και μαζοποιητική και εξατομικευτική, δηλαδή συνθέτει ως σώμα εκείνους στους οποίους ασκείται και διαμορφώνει την ατομικότητα οποιουδήποτε μέλους αυτού του σώματος. Στις κοινωνίες του ελέγχου, αντιθέτως, το ουσιώδες δεν είναι μια υπογραφή ούτε ένας αριθμός, αλλά ένα ψηφίο: μια λέξη κλειδί (password) _ με την έννοια του κωδικού πρόσβασης_, ενώ στις πειθαρχικές κοινωνίες μια λέξη κλειδί (slogan)_ με την έννοια του συνθήματος, τόσο από την άποψη της ενσωμάτωσης όσο και της αντίστασης. Η ψηφιακή γλώσσα του ελέγχου είναι φτιαγμένη από ψηφία που σηματοδοτούν ή την πρόσβαση ή την απόρριψη. Δεν βρισκόμαστε πια μπροστά στο ζεύγος άτομο/μάζα. Τα άτομα δημιουργούνται από τις «δαιρέσεις» και οι μάζες από τα στατιστικά δείγματα, τα δεδομένα, τις αγορές ή τις τράπεζες πληροφοριών. Ο άνθρωπος των πειθαρχήσεων ήταν ένας ασυνεχής παραγωγός ενέργειας, ενώ ο άνθρωπος του ελέγχου είναι μάλλον κυματοειδής, αγγελιοφόρος σε τροχιά συνεχούς φάσματος.

Είναι εύκολο να αντιστοιχίσουμε σε κάθε κοινωνία τύπους μηχανών, όχι γιατί οι μηχανές είναι προσδιοριστικός παράγων, αλλά γιατί εκφράζουν εκείνες τις κοινωνίες που είναι ικανές να τις γεννούν και να τις χρησιμοποιούν. Οι παλιές κοινωνίες της κυριαρχίας χειρίζονται απλές μηχανές, μοχλούς, τροχαλίες, ρολόγια, ενώ οι πιο οι

πρόσφατες πειθαρχικές κοινωνίες είχαν για εξοπλισμό τις μηχανές ενέργειας, με τον παθητικό κίνδυνο της εντροπίας και τον ενεργητικό κίνδυνο του σαμποτάζ. Στις κοινωνίες του ελέγχου λειτουργούν μηχανές τρίτου τύπου, μηχανές πληροφορικής και υπολογιστές, στις οποίες παθητικός κίνδυνος είναι το θόλωμα του μυαλού και ενεργητικός εκείνος της πειρατείας και της εισαγωγής ιών. Δεν πρόκειται να υπάρξει μια τεχνολογική εξέλιξη χωρίς να συμβεί μια ριζική μετάλλαξη του καπιταλισμού.

Είναι ένας μετασχηματισμός ήδη αρκετά γνωστός : ο καπιταλισμός του ΧΙΧ αιώνα είναι αυτός της συγκέντρωσης, τόσο της παραγωγής όσο και της ιδιοκτησίας. Ανήγειρε λοιπόν το εργοστάσιο ως τόπο εγκλεισμού, όντας ο καπιταλιστής ιδιοκτήτης των μέσων παραγωγής, αλλά επίσης, προοδευτικά, και άλλων χώρων που τους αντιλαμβάνεται με τον ίδιο τρόπο (το οικογενειακό σπίτι του εργάτη, το σχολείο). Όσο για την αγορά, αυτή κατακτήθηκε τόσο με την εξειδίκευση, όσο και με την δημιουργία αποικιών και την μείωση τους κόστους παραγωγής. Αλλά στις σημερινές συνθήκες, ο καπιταλισμός δεν ασχολείται πια με την παραγωγή (ή μάλλον δεν βασίζεται αποκλειστικά σ'αυτή), που συχνά εξορίζεται στις περιφέρειες του τρίτου κόσμου. Είναι ένας καπιταλισμός της ανώτερης τάξης της παραγωγής. Δεν αγοράζει πια πρώτες ύλες για να τις μεταπουλήσει ως τελικά προϊόντα, αγοράζει αντιθέτως τελικά προϊόντα ή συγκεντρώνει ξεχωριστά κομμάτια. Δεν είναι ένας καπιταλισμός για την παραγωγή, αλλά για την πώληση και την αγορά. Αυτό που θέλει να πουλήσει είναι υπηρεσίες, αυτό που θέλει να αποκτήσει είναι μετοχές. Αυτός είναι επίσης κατ'ουσίαν διάχυτος, με το εργοστάσιο να παραχωρεί την θέση του στην επιχείρηση. Η οικογένεια, το σχολείο, ο στρατός, το εργοστάσιο, δεν είναι πια διακριτά αναλογικά περιβάλλοντα που συγκλίνουν προς έναν ιδιοκτήτη, το κράτος ή την οί

ιδιωτική εξουσία, αλλά ψηφιακές φιγούρες, παραμορφωτικές και μετασχηματιζόμενες, αυτής της ίδια της επιχείρησης που δεν διαθέτει τίποτα άλλο από μετόχους.

Η κατάκτηση της αγοράς πραγματοποιείται με την απόκτηση του ελέγχου και όχι πλέον με την διαμόρφωση της πειθαρχίας, μάλλον με τη σταθεροποίηση των ανταλλακτικών αξιών παρά με την μείωση του κόστους, με τον μετασχηματισμό του προϊόντος παρά με την εξειδίκευση. Η διαφθορά αποκτάει εδώ μια νέα δυναμική. Οι υπηρεσίες προς πώληση έγιναν το κέντρο και η ψυχή της επιχείρησης. Το μάρκετινγκ είναι τώρα το εργαλείο του κοινωνικού ελέγχου. Ο έλεγχος είναι βραχυπρόθεσμος και σε ταχεία περιστροφή, αλλά επίσης συνεχής και απεριόριστος, όπως η πειθαρχία ήταν μακράς διάρκειας, αέναη και ασυνεχής. Ο άνθρωπος δεν είναι πια ο έγκλειστος άνθρωπος, αλλά ο άνθρωπος χρεώστης. Είναι αλήθεια πως ο καπιταλισμός διατήρησε ως σταθερά του την ακραία δυστυχία των 4/5 της ανθρωπότητας, πολύ φτωχή για να ξεχρεώσει, πολυάριθμη για να εγκλειστεί : ο έλεγχος δεν θα πρέπει να αντιμετωπίσει μονάχα την εξαφάνιση των συνόρων, αλλά και την έκρηξη των φτωχογειτονιών και των γκέττο.

III. Πρόγραμμα

Δεν χρειάζεται την επιστημονική φαντασία για να κατανοήσουμε έναν μηχανισμό ελέγχου, που θα έδινε κάθε στιγμή τη θέση ενός στοιχείου σε ανοικτό περιβάλλον, ζώο σε προστατευμένη περιοχή, άνθρωπος σε επιχείρηση φορώντας ένα ηλεκτρονικό κολάρο. Ο Φέλιξ Γκουατταρί φαντάστηκε μια πόλη στην οποία ο καθένας μπορεί ν'αφήσει το διαμέρισμά του, το δρόμο του, τη γειτονιά του, χάρις στην ηλεκτρονική του κάρτα που θα σήκωνε τον ένα ή τον άλλο φράκτη, ενώ με τον ίδιο τρόπο η κάρτα θα μπορούσε να απορριφθεί σε μια δεδομένη μέρα ή μεταξύ συγκεκριμένων ωρών. Αυτό που μετρά δεν

είναι ο φράκτης, αλλά ο υπολογιστής που αποκαλύπτει την θέση του καθενός, θεμιτή ή αθέμιτη, και επιδρά σ'ένα οικουμενικό μετατονισμό.

Η κοινωνικοτεχνική μελέτη των μηχανισμών του ελέγχου, ιδωμένων από την στιγμή της γέννησής τους, θα όφειλε να κατηγοριοποιήσει και να περιγράψει αυτό που βρίσκεται ήδη έτοιμο να μπει στη θέση των χώρων πειθαρχικού εγκλεισμού, του οποίου τα πάντα αναγγέλλουν την κρίση. Αυτό που μετρά είναι ότι εμείς βρισκόμαστε στην αρχή κάποιου πράγματος.

Στο *καθεστώς των φυλακών*: η έρευνα των «υποκατάστατων» ποινών, τουλάχιστον για την μικρή παραβατικότητα, η χρήση των ηλεκτρονικών κολάρων που υποχρεώνουν τον καταδικασθέντα να μένει στο σπίτι του συγκεκριμένες ώρες. Στο *καθεστώς της εκπαίδευσης*: οι μορφές συνεχούς ελέγχου και η πράξη της διαρκούς εκπαίδευσης, η αντίστοιχη εγκατάλειψη κάθε έρευνας στα πανεπιστήμια, η εισαγωγή της «επιχείρησης» σε όλα τα επίπεδα της μαθητείας. Στο *νοσοκομειακό καθεστώς*: η νέα ιατρική του «χωρίς γιατρό ούτε άρρωστος», που νοσηλεύει εν δυνάμει αρρώστους και υποκείμενους σε κίνδυνο, δεν μαρτυρά απολύτως μια πρόοδο προς την ακριβή διάγνωση, όπως λέγεται αλλά αντικαθιστά ένα σώμα ατομικό ή αριθμητικό, με το ψηφίο μίας προς έλεγχο «διαιρεμένης» ύλης. Στο *καθεστώς της επιχείρησης*: η νέα μεταχείριση του χρήματος, των προϊόντων και των ανθρώπων, δεν περνά πια από την παλιά μορφή-εργοστάσιο. Αυτά είναι ελάχιστα παραδείγματα, αλλά επιτρέπουν να καταλάβουμε καλύτερα τι εννοείται με την κρίση των θεσμών, δηλαδή με την προοδευτική και διάχυτη εγκατάσταση ενός νέου καθεστώτος κυριαρχίας. Μια από τις πιο σημαντικές ερωτήσεις αφορά την ανικανότητα των συνδικάτων: συνδεδεμένα σ'ολόκληρη την ιστορία τους με τον αγώνα εναντίον των πειθαρχήσεων ή των χώρων εγκλεισμού, θα είναι σε θέση να προσαρμοστούν ή θ'αφήσουν τη θέση τους στις νέες μορφές αντίστασης εναντίον των κοινωνιών ελέγχου;

Μπορούμε να αντιληφθούμε τις πρώτες εκδηλώσεις αυτών των μελλοντικών μορφών, ικανών να απειλήσουν τις χαρές του μάρκετινγκ

του Gilles Deleuze από το βιβλίο «η κοινωνία του ελέγχου»
(εκδόσεις ελευθεριακή κουλτούρα)

ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΥΝ (ΤΑ ΣΩΜΑΤΑ)

Ένα παράθεμα και ένα γεγονός : ανάμεσα τους μεσολαβούν εικοσιπέντε χρόνια και –ίσως- μια αλλαγή του πολιτικού παραδείγματος το οποίο σήμερα χρειάζεται να διατυπωθεί κατάλληλα. Τα παράθεμα είναι του Michel Foucault και ανάγεται στα 1975 : «Η ιστορική στιγμή της πειθαρχίας, είναι η στιγμή όπου γεννιέται μια τέχνη του ανθρώπινου σώματος που δεν αποβλέπει μονάχα στην ανάπτυξη των ικανοτήτων του, ούτε στην επιβάρυνση της υποταγής του, αλλά στη διαμόρφωση μιας σχέσης που, με τον ίδιο τον μηχανισμό, το καθιστά τόσο πιο υπάκουο όσο είναι πιο χρήσιμο και αντίστροφα. Διαμορφώνεται τότε μια πολιτική καταναγκασμών, που συνίσταται στην επεξεργασία του σώματος, στον υπολογισμένο χειρισμό των στοιχείων του, των κινήσεών του, της συμπεριφοράς του. Το ανθρώπινο σώμα μπαίνει τώρα μέσα σ'ένα μηχανισμό που το ψαχουλεύει, το αποδιρθώνει και το ανασυνθέτει» Το γεγονός αντίθετα ανάγεται στο τέλος του μήνα Ιανουαρίου και το αφηγείται μια είδηση στις εφημερίδες : «Η τακτική : σαμπρέλες σαν ασπίδες ... Έκανε το ντεμπούτο της η τακτική της σαμπρέλας : τεραστιά ελαστικά προσαρμοσμένα στο σώμα σαν ασπίδα, χέρια ψηλά για να φανεί η ειρηνική στάση, tute bianche σαν σημάδι ορατότητας και μη βίας. Έτσι ντυμένοι, οι νέοι των κοινωνικών κέντρων περπάτησαν μέχρι την οδό Corelli (όπου βρίσκεται κέντρο κράτησης μεταναστών στο Μιλάνο), παρά τις απειλές των αστυνομικών ». Ανάμεσα στο παράθεμα και το χρονικό, ο καθένας μας μπορεί να τοποθετήσει τις δικές του εικόνες, τη δική του μνήμη : στο Πεκίνο, ένα σώμα ορθωμένο που μπλοκάρει ένα ταγκ στην πλατεία Τιεν Αν Μεν', στο Παρίσι χιλιάδες σώματα εν κινήσει κατά τη διάρκεια της γενικής απεργίας των μεταφορών του 95', πεζοί, ποδηλάτες, σκιέρ (χιόνιζε) , έφιπποι, με πατίνια,

και πάλι στο Παρίσι, μπροστά στο Μπομπούρ εκατοντάδες σώματα ξαπλωμένα στη πλατειούλα μιμούνται το θάνατο, προκείμενο να διαμαρτυρηθούν εναντίον των φαρμακευτικών εταιριών που πλουτίζουν με τις αντίAIDS θεραπείες, στο Seattle σώματα σαν στήλες άλατος, που απομακρύνονται βιαίως, λες και πρόκειται για ανθρώπινα οδοφράγματα που πρέπει να μετακινηθούν, στο Βερολίνο όπως στη Νέα Υόρκη –και ίσως σύντομα στη Ρώμη- σώματα από σιλικόνη, διορθωμένα, μεγαλωμένα στήθη και πσινοί χορευτριών, μακιγιαρισμένα, ζωγραφισμένα, εκτεθειμένα, σκεπασμένα από φτερά και πούπουλα, χορεύοντας και τρικλίζοντας, σώματα της gay pride, σαν μια πρόκληση για παιχνίδι και την επινόηση του εαυτού... και έτσι διερωτώμαστε : ποιο είναι σήμερα το σώμα μας; Ποιο μπορεί να είναι σήμερα το σώμα μας; και γιατί σήμερα δε μπορούμε να μιλάμε για βιοπολιτική, αν δεν καταλαβαίνουμε κυρίως ότι πρόκειται για μια βιοπολιτική των σωμάτων.

Επιστρέφουμε για να ακούσουμε τον Φουκώ. «στη κλασική εποχή, ανακαλύφτηκε πως το σώμα ήταν αντικείμενο και στόχος της εξουσίας. Υπάρχουν άπειρα τεκμήρια αυτής της προσοχής που δίνονταν τότε στο σώμα –στο σώμα που υποβάλλεται σε κατεργασία, σε πλάσιμο, σε εκγύμναση, στο σώμα που υπακούει, απαντά, γίνεται επιδέξιο ή που οι δυνάμεις του πολλαπλασιάζονται. Το μεγάλο βιβλίο του ανθρώπου – μηχανή γράφτηκε ταυτόχρονα σε δυο κατάστιχα : το ανατόμο – μεταφυσικό που ο Καρτέσιος έγραψε τις πρώτες του σελίδες και το συνέχισαν οι γιατροί και οι φιλόσοφοι, και το τεχνικό – πολιτικό, που απαρτίσθηκε από ένα σύνολο στρατιωτικών, σχολικών, ιδρυματικών κανονισμών, καθώς και από εμπειρικές και λογικές διαδικασίες για τον έλεγχο και τη διόρθωση των λειτουργιών των σωμάτων» (ο.π.). Η μεγάλη οξυδέρκεια του γάλλου φιλόσοφου έγκειται στο ότι το πρόβλημα της σχέσης με το σώμα – αυτό που το αποτελεί, ο τρόπος με τον

οποίο μιλά, πως κανείς το χειρίζεται και πως κανείς το χρησιμοποιεί είναι στην πραγματικότητα το αποτέλεσμα χειρισμών με την αλήθεια που υπερκαθορίζουν με τον ίδιο τρόπο είτε το επίπεδο του λόγου είτε εκείνο της δράσης, είτε αυτό της ενδοσκόπησης είτε εκείνο της επιστημονικής γνώσης, είτε τη σχέση με τον εαυτό, είτε τη σχέση με τους άλλους. Με αλλά λόγια, το σώμα είναι μια από τις πιθανές τροπικότητες ενός μηχανισμού γνώσεων και πρακτικών που, σε κάθε μεγάλο ιστορικό λόγο, σε κάθε επιστήμη θα έλεγε ο Φουκώ επαναδιατυπώνεται διαφορετικά ο τρόπος με τον οποίο θα τύχει διαχείρισης το πρόβλημα της εξουσίας. Η δική μας τροπικότητα σε σχέση με την εξουσία, που έχει εμφανιστεί εδώ και τρεις αιώνες περίπου ως υποκείμενης στο σημάδι μιας απόλυτης ορατότητας, είτε σαν αυτό που ελέγχει -η εξουσία- είτε σαν αυτό που θα ελεγχθεί - ο άνθρωπος στην ορατή του ύπαρξη, δηλαδή το σώμα, αρθρώνεται καθ'ολοκληρίαν γύρω από τη νέα οικονομία της σωματικότητας: το σώμα γίνεται τότε το διακύβευμα της παιδαγωγικής και της δικαιοσύνης, της ιατρικής και της «επανόρθωση», αλλά επίσης , αντιθέτως, όλων των τεχνικών του εαυτού που εμφανίζονται ή επανεμφανίζονται την ίδια στιγμή: στην πραγματικότητα ακόμα αυτές είναι μονάχα η προσπάθεια επαναοικιοποίησης ενός σώματος που έχει αναχθεί στη κατάσταση μιας απλής επιφάνειας έγγραφης της εξουσίας: η υγιεινή, η σεξουαλικότητα, ο αθλητισμός, η μόδα, που προσπαθούν απεγνωσμένα να αποσπάσουν το σώμα από τη πειθαρχία, πρέπει να παραδεχτούν την αποτυχία τους , έχοντας αναχθεί με τη σειρά τους από την εξουσία σε νέους μηχανισμούς της πειθαρχήσεως των σωμάτων. Μερικές φορές όμως, η ιστορία παίζει παράξενα παιχνίδια: ακριβώς τη στιγμή κατά την οποία έγραφε ο Φουκώ, εκείνος ο επιστημολογικός και ιστορικός καθορισμός που υπογράφει -η ιστορία ως πειθαρχεία, το σώμα ως επιφάνεια ορατότητας της εξουσίας- αλλάζει.

Κατά πρώτο λόγο γιατί εξαφανίζεται ένα ουσιαστικό δεδομένο: το απόλυτο προνόμιο στα παιχνίδια της εξουσίας. Η εξουσία δεν έχει πια ανάγκη να παίρνει τη μορφή ενός μεγάλου ματιού για να είναι αποτελεσματική, η εξουσία δεν έχει πια ανάγκη να βλέπει, δηλαδή να εξακριβώνει, για να λειτουργεί και αντιστοίχως τα σώματα δεν οφείλουν πια να είναι ευανάγνωστα, διαφανή, συγκεκριμένα: ο έλεγχος, που αντικαθιστά τους παλιούς μηχανισμούς πειθάρχησης, δεν δουλεύει πια εκ του μακρόθεν (το παράδειγμα της όρασης), ούτε θέλει να καταστήσει εκείνη την απόσταση μια επαφή (όταν η όραση γίνεται αφή παραδείγματος χάριν η κλασική μορφή της σύγκρουσης, «σώμα με σώμα») . Ο έλεγχος δουλεύει σ'ένα άλλο επίπεδο όχι πια επί των σωμάτων αλλά επί των επιθυμιών, όχι πια στο χώρο (η όραση εξ αποστάσεως, η προσέγγιση μέσω της επαφής) αλλά στο χρόνο, όχι πια στις γνώσεις και τις ικανότητες αλλά πάνω στην ίδια τη ζωή , όχι πια στους πληθυσμούς αλλά στα άτομα...

Μπροστά σ'αυτή την αλλαγή, που ο Φουκώ αρχίζει να αντιλαμβάνεται τη δεκαετία του '70 , μπορούμε να κατανοήσουμε παραδείγματος χάριν την έκρηξη των εκφράσεων και των σωματικών σημάδιων που ακριβώς γιορτάζουν την επανεύρεση του ίδιου του σώματος ή τουλάχιστον τη μερική εγκατάλειψη εκ μέρους της εξουσίας του σώματος ως τόπου έκφρασης: το σώμα ξαναγίνεται σώμα και η υποκειμενικότητα μπορεί τελικά να χαράξει τα ίχνη της ύπαρξης της στον πίνακα που αντιπροσωπεύει το δέρμα: από το πρώτο λονδρέζικο «punk movement» στο θέαμα που μας προσφέρει σήμερα ο δρόμος, εκείνα τα πολύχρωμα καπέλα, τα καπέλα του ραπ, τα περίπλοκα, τα τατουάζ, τα δαχτυλίδια, τα πήρσινγκ, οι εγχαράξεις, τα φτιασίδια, οι προσθέσεις, οι ουλές, οι διακοσμήσεις, μαρτυρούν την υποκειμενική επανεπένδυση του ίδιου του σώματος. Σώματα που εξαφανίζονται από την πολιτική σφαίρα, σώματα εκ νέου οικειοποιημένα σ'ένα κίνημα επανεύρεσης του εαυτού.

Τώρα εκείνο που μας λέει η πραγματικότητα, μοιάζει να σηματοδοτεί μια άλλη σημαντική στιγμή αυτής της σύνθετης ιστορίας των σχέσεων μεταξύ εξουσίας και σωμάτων. Δεν πρόκειται πια μονάχα για την υποκειμενική επανοικειοποίηση. Πρόκειται σχεδόν αντίθετα, για μια απόσπαση του επανοικειοποιημένου σώματος από τη μοναδική διάσταση της προσωπικής γλώσσας, δηλαδή του αισθητικού σημαδιού, για να εισέλθει δικαίως σ' εκείνη της χειρονομίας, της πράξης, του συμβάντος, δηλαδή στο κοινό, το πολιτικό. Καλύτερα: πρόκειται να εισέλθει σε μια διάσταση στην οποία το λέγειν, το πράττειν και το είναι δεν είναι πια διαχωρισμένα αλλά συμπιπτουν σ' ένα μοναδικό μηχανισμό παραγωγής της υποκειμενικότητας ταυτοχρόνως ιδιαίτερης (αλλά όχι γι' αυτό ατομικής) και συλλογικής (αλλά όχι γι' αυτό εξομαλυντικής): πρόκειται να εισέλθει στη διάσταση της βιοπολιτικής, της πολιτικής της ζωής, της πολιτικής των σωμάτων.

Οδός Corelli, Μιλάνο. Σύντροφοι φορώντας σαμπρέλες. Κάνει λάθος η εφημερίδα να μιλά για ασπίδες, δηλαδή για έναν αμυντικό εξοπλισμό. Ασπίδες, μακάρι, υπήρξαν και αυτές, αλλά εκείνο που κάνει εντύπωση είναι η προσπάθεια να παρεμβληθεί μεταξύ των σωμάτων - σώματα των διαδηλωτών, σώματα των αστυνομικών οργάνων - ένα στοιχείο που μπλοκάρει είτε την ορατότητα είτε την επαφή, που επιβεβαιώνει δηλαδή ακριβώς τον πολιτικό χώρο ως βιοπολιτικό και όχι πια ως πειθαρχικό. Η βιοπολιτική είναι εκείνη η μορφή της πολιτικής που, από το εσωτερικό του μεταπειθαρχικού παραδείγματος του ελέγχου, ανασυνθέτει τη δυνατότητα μιας συλλογικής δράσης. Ο κίνδυνος, τότε, βρίσκεται στην περίπτωση που θα κάναμε λάθος στην εποχή, επιστρέφοντας στη μοναδική συλλογική δράση που πιστεύουμε ότι γνωρίζουμε, εκείνη τη σώμα με σώμα, εκείνη μιας αντιπαράθεσης που ξεκάθαρα ανήκει τώρα πια καθ' ολοκληρίαν στην παλιά μορφή σύγκρουσης της

πειθαρχίας. Η κάλυψη των σωμάτων των συντρόφων σημαίνει αντιθέτως το πέρασμα σε μια άλλη γραμματική του πολιτικού. Αλλά το λάθος της εφημερίδας δεν σταματά εδώ : «...oi tute bianche san σημάδι ορατότητας και μη βίας» λέει στην πραγματικότητα το άρθρο, προσπαθώντας να κατευθύνει το γεγονός σε κάτι γνωστό. Κρίμα που οι tute bianche από την αρχή θεωρούν αυτό που κάνουν σαν σημάδι της «αορατότητας» τους (σαν να λέμε: είμαστε πέρα από την πειθαρχία), κρίμα που δεν πρόκειται για μη-βία (η βία , σήμερα , υφίσταται παντού όπου την αρνούνται: αν αυτοί έχουν επινοήσει τους ανθρωπιστικούς πολέμους και τα play station που προσομοιάζουν σε βομβαρδιστικά - ή το αντίθετο ; - γιατί μια tuta bianca να μην είναι μια επαναστατική παντιέρα ;). Βρισκόμαστε μπροστά σε κάτι καινούργιο.

Σνάτλ, η αμφισβήτηση του ΠΟΕ. Τα σώματα απομακρύνονται. Υπεισέρχεται στην πολιτική σκηνή η υλικότητα των σωμάτων, το βάρος τους, η ογκώδης παρουσία τους. Η εξουσία είχε οικειοποιηθεί την επιφάνεια. Σήμερα, η βιοπολιτική υποκειμενικότητα ξεσκεπάζει και πάλι την υλικότητα, το βάθος, τη σάρκα. Τα σώματα, πιο αποτελεσματικά από το λιθόστρωτο του '68: λιθόστρωτο προικισμένο με άποψη, λιθόστρωτο από υποκείμενα, υποκείμενα που έχουν γίνει τα οδοφράγματα της ζωής.

Τα σώματα ; Μερικές φορές επιστρέφουν.

«ΑΟΡΑΤΟΤΗΤΑ» «ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ» «ΑΘΕΑΤΟΤΗΤΑ»

ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ....

Το ότι η αυτοκρατορία δεν έχει εξωτερικά όρια, ότι σ'αυτή τίποτα δεν είναι «εξωτερικό», έχει και μερικές άλλες συνέπειες για την εσωτερική της ισορροπία και τη σύστασή της. Σύμφωνα με την παραδοσιακή οπτική της αυτοκρατορικής ιδεολογίας, η αυτοκρατορία κυβερνά κατά τρόπο ίσο όλους τους υπηκόους της, παντού και πάντα. Μ'αυτή την έννοια, δεν υπάρχουν εσωτερικές διαιρέσεις ή όρια στην κυριαρχία της. Φυσιολογικά, στην πράξη η αυτοκρατορική κυριαρχία δεν αντιμετωπίζει με ίσο τρόπο τους πάντες, είναι πιο σωστό να πούμε ότι η αυτοκρατορική κυριαρχία αναγνωρίζει μόνο διαφορές επιπέδου μεταξύ των πληθυσμών της (π.χ. τρίτοι κόσμοι που βρίσκονται μέσα στην αυτοκρατορία), όχι διάφορες ως προς τη φύση των υπηκόων. Έτσι τα κινήματα των white overalls όντας εσωτερικά στην αυτοκρατορία και που ως υπήκοοι έχουν αποκτήσει αυτοκρατορική μορφή, ισχυρίζονται ότι η εξουσία δεν μπορεί να τους ελέγξει, να τους ορίσει ότι είναι πέρα από την πειθαρχεία. Με βασικό επιχείρημα (που αναφέρεται και στο παραπάνω κείμενο της Judith Revel) ότι ενώ στις μέρες μας η εξουσία ελέγχει κυρίως στο χρόνο και όχι στο χώρο, επί των επιθυμιών και όχι επί των σωμάτων, στη ζωή και όχι στις γνώσεις και τις ικανότητες, στα άτομα και όχι στους πληθυσμούς, αντίθετα η μοναδική διάκριση στην αυτοκρατορία γίνεται στους πληθυσμούς και όχι στα άτομα στο χώρο και όχι στο χρόνο με άμεση απόρροια τη γέννηση μιας αντίφασης της αυτοκρατορίας μιας αντίφασης που οδηγεί σε μια αναπόφευκτη σύγκρουση σ'ένα βιοπολιτικό πεδίο. Μια σύγκρουση που θα πραγματοποιηθεί σε όλα τα επίπεδα της ανθρώπινης ζωής.

...ΚΑΙ ΜΙΑ ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Είμαστε αθέατοι όπως αθέατες είναι οι εικόνες καταπίεσης και εκμετάλλευσης σ'όλο τον πλανήτη καθημερινά, και θα φοράμε τα white overalls συμβολικά μέχρις ότου αυτές οι εικόνες βγουν απ'την αφάνεια γίνουν θεατές και δημόσιες, μέχρι να αποκτήσουν πρόσωπο οι καταπιεσμένοι. Αυτή η ερμηνεία να μεν είναι πιο κατανοητή στον κόσμο αλλά δεν κάνει καμία σύνδεση με τη βιοπολιτική υποκειμενικότητα, τη διαδικασία απόσπασης του επανοικειοποιημένου σώματος από τη μοναδική διάσταση της προσωπικής γλώσσας, της μεταστροφής των κωδικών λειτουργίας του σώματος, της παραγωγής του νέου σώματος, της επανοικειοποίησης της επιθυμίας, του κοινού, της πολιτικής.

Λεξιλόγιο νέας πολιτικής επιστήμης

Νέα πολιτική επιστήμη

Η πρώτη αρχή της «νέας πολιτικής επιστήμης» είναι η επιβεβαίωση της ύπαρξης του **βιοπολιτικού πεδίου**. Αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχει μια «αυτονομία του πολιτικού» ότι αντιθέτως, παραγωγή και διεύθυνση αναμειγνύονται καθ'ολοκληρίαν, χωρίς περισεύματα, αφού στο βαθμό που η παραγωγή γίνεται κοινωνική, γίνεται παραγωγική και η πολιτική. Από την πλευρά των υποκείμενων, βιοπολιτική σημαίνει ότι το οικονομικό και το πολιτικό, το συνδικαλιστικό και εκείνο των αφεντικών, το εθελούσιο και η θεσμική τάξη της κοινωνικής παραγωγής, κ.ο.κ. ζουν το ένα μέσα στο άλλο.

Η δεύτερη αρχή της «νέας πολιτικής επιστήμης» είναι ότι η σύγκρουση για την εξουσία, και εν προκειμένου για την **βιοεξουσία**, διεξάγεται στο εσωτερικό του βιοπολιτικού πεδίου, και ότι, κατά συνέπεια, το βιοπολιτικό πεδίο χαρακτηρίζεται από έναν ριζικό ανταγωνισμό. Ο ανταγωνισμός εκδηλώνεται εκεί όπου η απόφαση για την βιοεξουσία, εκ μέρους των παραγωγών του κοινωνικού, αποκαλύπτεται πως δεν μπορεί να αναχθεί σ'εκείνη που εκφράζουν οι οικονομικοί και πολιτικοί απαλλοτριωτές του κοινωνικού κεφαλαίου, ή σε εκείνη των δημοκρατικών θεσμών που το αντιπροσωπεύουν.

Η τρίτη αρχή της νέας πολιτικής επιστήμης είναι ο **νομαδικός φεντεραλισμός**

Τι σημαίνει αυτό. Σε ότι μας αφορά, σημαίνει ότι δεν θα καταφέρουμε να δώσουμε κάποια λύση στα προβλήματα που έχουμε μπροστά μας, αν δεν τα θέσουμε αμέσως κάτω από ένα παγκόσμιο φως. Αλλά το παγκόσμιο είναι νομαδικό: είναι δηλαδή διαδρομή δυνάμεων, ισχύος, κινήσεων που αρνούνται τα όρια του Κράτους- έθνους, που τα έχουν ήδη ξεπεράσει, που προβάλλουν τις επιθυμίες τους πέρα από κάθε

δομικό καθορισμό του τοπικού, γιατί από το τοπικό φέρουν εντός τους ένα ριζικό ανταγωνισμό. Γι'αυτό και πάλι, βρισκόμαστε μπροστά σ'ένα πέρασμα (αναγκαίας) βιοπολιτικής συσσωμάτωσης μεταξύ του τοπικού και παγκόσμιου αλλά, την ίδια στιγμή, βρισκόμαστε μπροστά σε άκρως ιδιαίτερες αντιφάσεις, που καθιστούν αδιάβατο το πέρασμα μεταξύ του τοπικού και του παγκόσμιου πολιτικού

Το βιοπολιτικό παράδοξο της Αυτοκρατορίας

Είναι ακριβώς εδώ, στην αυτοκρατορική διαχείριση, που συμβαίνουν τα σοβαρά πράγματα. Πριν απ'όλα η διαχείριση πρέπει να ξαναοριστεί: δεν είναι απλώς η συνέχεια της αυτοκρατορικής πολιτικής απόφασης, η εφοδιοπομπή της προσταγής -είναι ολοένα και περισσότερο, ολοένα και καλύτερα ένα βιοπολιτικό πλαίσιο. Αυτό σημαίνει ότι η προσταγή δεν μπορεί παρά να διαπερνά τα σώματα, τα πλήθη (τη δημογραφία), συνεπώς τις γεννήσεις (και τυχαία το AIDS), τη διατροφή, την αγροτοκαλλιέργεια, την χημεία και μετά την επικοινωνία, την παραγωγική εργασία (και εδώ είναι πιο εύκολο να διακριβωθούν άμεσα σχέσεις και αντιφάσεις), και μετά ακόμη τα συναισθήματα, τις σκέψεις, τα πάθη: και έπεται συνέχεια ... Συνεπώς το κεφάλαιο έχει υπαγάγει πραγματικά την εργασία, έχει υποτάξει τη ζωή στη δουλεία: αποκαλούμε βιοεξουσία το πρώτο, βιοπολιτικό πλαίσιο το δεύτερο. Το παράδοξο που θέλουμε να επωμιστούμε ως αντικείμενο συζήτησης είναι συνεπώς αυτό: κατακτώντας την αυτοκρατορική μορφή η καπιταλιστική εξουσία κατευθύνει ολοένα και περισσότερο, ολοένα και πιο επιτακτικά, σε μια πιθανή απελευθέρωση από τη σκλαβιά, - απελευθέρωση από τη σκλαβιά που συγκροτείται στο βιοπολιτικό πλαίσιο.

Η σύγκρουση στην αυτοκρατορική βιοπολιτική

Στο αυτοκρατορικό βιοπολιτικό πλαίσιο μπορούμε να διακριβώσουμε τη σύγκρουση μεταξύ βιοεξουσίας και δυνάμεων που –στο βιοπολιτικό- της αντιτίθενται. Υπάρχει ζωή, υπάρχει νέα ζωή, υπάρχουν νέα σώματα, υπάρχει προπάντων σύγκρουση μεταξύ δυνάμεων που δεν αγαπιούνται. Κάποιος θα μπορούσε να αντιτείνει: γιατί όχι; Γιατί να μην μπορεί να υπάρξει συμβίωση και αγάπη μεταξύ δούλων και αφεντικών; Αν δεν μας πείθει, αυτό δεν οφείλεται γιατί θεωρούμε τα αφεντικά κατ'ανάγκη κακά και τους δούλους καλούς –απλά τα αφεντικά είναι καταδικασμένα στην προσταγή και η προσταγή είναι καταδικασμένη στο μέτρο και το μέτρο είναι καταδικασμένο στη μετρημένη αναπαραγωγή του συστήματος και η αναπαραγωγή στην αδυναμία σύλληψης της δημιουργίας που το πλήθος των υπηρετών πάντοτε παράγει, συντάσσει, οποτεδήποτε δρα.

.....

Σήμερα κανείς δεν θα υποτιμήσει τη μεγάλη αποτελεσματικότητα και την πειστική νομιμότητα της «Pax imperial». Αλλά σίγουρα *εκείνο που ζει*, στο παγκόσμιο βιοπολιτικό πλαίσιο, *ζει εναντίον* της βιοεξουσίας των αφεντικών της pax imperial. . Πως εκφράζεται όμως αυτό το «ζει εναντίον» ; Προσοχή – δεν υπάρχει τίποτα το ρομαντικό σ'αυτή την έρευνα. Δεν θέλει να «ζει εναντίον», *βρίσκεται να ζει εναντίον*. Η απόφαση δεν είναι μια επιλογή στρατοπέδου αλλά μια εμπειρία, ένα «γκέτο» ή ένα προϊόν της ανάγκης.

Επίλογος

Βρισκόμαστε στο 2000, ζούμε στην Αυτοκρατορία. Η αγορά είναι παγκόσμια, οικοδομείται η πολιτική τάξη της αγοράς. Η πολιτική τάξη είναι οικουμενική, όπως και οικονομική. Υπάρχουν αυτοκρατορικοί οργανισμοί που κυριαρχούν στο νόμισμα, στην επικοινωνία και, όταν δεν συμφωνούν με τον τρόπο με τον οποίο ο αυτοκράτορας κατανοεί τα ανωτέρω, έχουν τη δυνατότητα να κάνουν πόλεμο ή εθνοκάθαρση. Οικουμενικοί. Η τάξη είναι πράγματι οικουμενική, εγκάρσια. Μπορεί να πεθαίνουμε από την πεινά, αλλά αυτό ισχύει τόσο στην έσχατη τρυπά του κόσμου, στην Μπουρκίνα Φάσο ή στα δάση των Άνδεων, όσο –πάντα λόγω ελλιπούς διατροφής, εργασίας ή άγριας καταπίεσης- και στα γκέτο του Λος Άντζελες ή στα παρισινά banlieues. Δεν υπάρχει πια Τρίτος Κόσμος: καλύτερα, υπάρχει παντού σαν τέτοιος, παντού υπάρχει η αυτοκρατορική προσταγή. Η Αυτοκρατορία δεν βρίσκεται στην Αμερική, στη Wall Street ή στο Λευκό Οίκο, στην Ουάσινγκτον και στη Νέα Υόρκη: η Αυτοκρατορία βρίσκεται παντού, είναι δικτυωμένη, διαμορφώνεται και αναπαράγεται στη παγκόσμια τάξη.

Το να ζεις στην Αυτοκρατορία μου λένε σημαίνει να ζεις σ'ένα δίκτυο και τελικά να μπορείς να παίζεις σε οποιαδήποτε χρηματιστική αγορά του πλανήτη Γη, ν'αγοράζεις βιβλία στο Αμαζον, να ξενιτεύεσαι στο κύκλωμα του παγκόσμιου τουρισμού κ.ο.κ. Ηλίθια διαφήμιση, άθλια χυδαιότητα. Ποιο είναι το καινούργιο, το αληθινό όταν μιλάμε για την αυτοκρατορία, τι ανήκει στη ζωή, ποια είναι η έννοια του πραγματικού; Πιθανώς η πρόταση «να ζεις στο αυτοκρατορικό βιοπολιτικό» να μπορεί να διαβαστεί ως εξής: Βρίσκεσαι εντός μιας «κοινής ζωής» που βάζει μαζί όλους τους ανθρώπους σ'αυτή τη διαγενική τους εμφάνιση, να δέχονται από κοινού την προσταγή. Δεύτερη ανάγνωση: βρίσκονται όλοι εντός (ή υπάγονται, ή έλκονται) μιας νέας ηγεμονικής φόρμας παραγωγής «μέσω της επικοινωνίας» - συνεπώς, παραγωγή γλωσσών και εργασία σωμάτων. Η αντιθέτως σημαίνει αποκλεισμό της δυνατότητας ύπαρξης μιας νέας γλώσσας και ενός νέου σώματος. Σημαίνει να πεθαίνεις (χωρίς οποιαδήποτε ειρωνεία) «με ένα νέο τρόπο», καλύτερα να δολοφονείσαι (με ένα νέο τρόπο). Για τη μίση ανθρωπότητα, ολόένα και περισσότερο, υπάρχει πραγματικά καθημερινά, λόγω της αυτοκρατορικής βιοεξουσίας, η πιθανότητα να δολοφονηθεί, να της αφαιρεθεί η δυνατότητα να ζήσει – κυριολεκτικά: να παράγει επικοινωνιακά τη ζωή, να διαχειρίζεται ένα νέο σώμα. Και τότε, αυτή η μίση ανθρωπότητα που δεν μπορεί να εκφραστεί, εξέρχεται, διασχίζει τα σύνορα και παραβιάζει τις αστυνομικές διατάξεις, οδηγούμενη συχνά στο θάνατο αναζητώντας τη ζωή...

Βιοπολιτικό Εργαστήριο
Θεσσαλονίκη δεκέμβριος 2001

